

NORDISK DEMOGRAFI

organ for nordisk demografisk forening

6. hefte

1975

KØBENHAVN 1976

NORDISK DEMOGRAFI

organ for nordisk demografisk forening

6. hefte

1975

KØBENHAVN 1976

NORDISK DEMOGRAFI
ORGAN FOR NORDISK DEMOGRAFISK FORENING
6. HÆFTE 1975 - 76.

	Side
1. Foreningssager	2
2. Hans Oluf Hansen: "Historisk demografi - En pleonasme eller realitet"	10
3. Demografisk nyt fra de nordiske lande	37
4. Demografisk forskningsprojekter i de nordiske lande	38
5. Nordisk bibliografi	42
6. Medlemsfortegnelse	51

Redaktør af Nordisk Demografi 6. hæfte: Finn Spieker.
Redaktionen afsluttet 1.4.1976.

1. Foreningssager

BESTYRELSEN FOR NORDISK DEMOGRAFISK FORENING for perioden
1975-76.

Formand: P.C. Matthiessen

Bestyrelsesmedlemmer:

Ståle Dyrvik, Norge.
Erland Hofsten, Sverige .
Ingvar Holmberg, Sverige.
Jette Jensen, Danmark.
Jarl Lindgren, Finland.
Aarno Strömmer, Finland.
Helge Brunborg, Norge.
Olafur Olafsson, Island.

Funktionærer: Kasserer: Jette Jensen, Danmark.
Sekretær: Finn Spieker, Danmark.

Revisorer: Lars Østby, Norge.
Sølvi Sogner, Norge.
Kjeld Fisker, Danmark, suppleant.
Jan Quist, Sverige, suppleant.

NORDISK DEMOGRAFISK FORENING

Foreningen blev stiftet den 15. august 1968 på et møde holdt i tilknytning til nordisk demografisk symposium, som blev afholdt i Mattby i Finland. Dens formål er at fremme indsigten i befolkningsproblemerne store betydning i vor tid og om hvordan demografiske metoder anvendes på forskellige områder i samfundslivet. Foreningen vil derfor stimulere interessen for forskning og uddannelse i demografi i de nordiske lande. Den vil fremme kontakten mellem nordiske demografer og ligeledes deres kontakter med kolleger uden for Norden. Foreningen fører sit formål ud i livet ved at udsprede oplysning, afholde møder og symposier, udgive skrifter og udarbejde og fremføre forslag om foranstaltninger egnet til at forbedre demografiens stilling i Norden.

Foreningen udgiver tidsskriftserien Scandinavian Population Studies. Denne indeholder arbejder som er fremlagt på foreningens symposier.

Foreningen udgiver også medlemsbladet Nordisk Demografi.

Medlemmerne fra samme land udgør en national sektion inden for den nordiske forening. I praksis har de danske, finske og svenske sektioner organiseret sig som egne nationale foreninger. Den norske sektion blev etableret som national forening på årsmødet i november 1974.

TIDLIGERE FORMÆND I NORDISK DEMOGRAFISK FORENING.

Gunnar Fougsted, Finland, 1968-1969.

Erland Hofsten, Sverige, 1970-1972.

Altti Majava, 1972-1973.

Jan M. Hoem, Norge, 1973-1974.

DANSK DEMOGRAFISK FORENING

Formand: P.C. Matthiessen

Kasserer: Jette Jensen

Suppleanter: Otto Andersen

Hugo von Linstow

Revisor: J. Wedebye

Hanne Hansen, suppleant

Foredragsmøder:

Anders Kåre Frederiksen: Familierekonstitutionsstudier i Sejrsø
sogn 1663-1813, 25/2-1975.

Bo Simonsen: Opbygning af demografisk statistik i Swaziland, 2/10-75.

Vedtægter for: Dansk Demografisk Forening, sektion af
Nordisk Demografisk Forening.

Vedtaget ved det stiftende møde tirsdag den 21. marts 1972.

Foreningens navn	§ 1. Foreningens navn er: " Dansk Demografisk Forening, sektion af Nordisk Demografisk Forening".
Foreningens formål	§ 2. Foreningen har til formål at virke for størst mulig meningsudveksling mellem danske demografiske forskere indbyrdes og mellem disse og udenlandske demografiske forskere, det sidste i nær tilknytning til Nordisk Demografisk Forenings virke.
Medlemskredsen	§ 3. Foreningen omfatter danske medlemmer af Nordisk Demografisk Forening. Betingelserne for optagelse i foreningen er svarende til betingelserne for optagelse i Nordisk Demografisk Forening. Medlemsskab af Nordisk Demografisk Forening indebærer automatisk medlemsskab af Dansk Demografisk Forening, ligesom medlemsskab af Dansk Demografisk Forening medfører medlemsskab af Nordisk Demografisk Forening.
Årsmøde	§ 4. Foreningen afholder et årligt medlemsmøde i december, hvor de tilstedeværende, uanset deres antal, ved simpelt flertal vælger en formand og en kasserer, hvis opgave er at virke som danske styrelsesrepræsentanter i Nordisk

Demografisk Forening samt i øvrigt at drage omsorg for den praktiske realisering af formålsbestemmelsen i § 2. Endvidere vælges en revisor og en revisorsuppleant.

Ved samme lejlighed og efter samme principper skal der desuden, blandt foreningens medlemmer, vælges suppleanter for formanden og kassereren.

Funktionsperioden for de valgte personer samt disses suppleanter er 1 år.

Indkaldelse til årsmødet finder sted senest 14 dage før mødets afholdelse. Samtidig med indkaldelsen udsendes regnskab. Regnskabsåret er kalenderåret.

Kontingent

§ 5. Ved årsmødet fastsættes endvidere regler for kontingentbetaling til Dansk Demografisk Forening.

Styrelsesrepræsentanternes kompetence.

§ 6. Formanden og kassereren kan i deres egenkab af styrelsesrepræsentanter i Nordisk Demografisk Forening træffe bindende aftaler med den forening på de danske medlemmers vegne vedrørende forhold, der opfylder formålet i vedtægter for Dansk Demografisk Forening, sektion af Nordisk Demografisk Forening og for Nordisk Demografisk Forening.

Demografiska föreningen i Finland:

Ordförande: Altti Majava
Viceordförande: Tapani Valkonen
Sekreterare: Kaarina Lehtonen
Skattnästare: Aslak Herva
Övriga medlemmar i styrelsen: Mauri Nieminen
Hannu Kulokari
Aimo Pulkkinen

Aktiviteter:

Demografiska föreningen i Finland arrangerade tillsammans med sociologiska och statistiska institutionerna vid Helsingfors universitet ett tvådagars seminarium för demografisk fortsättningsutbildning i Tvärminne hösten 1975. I seminariet deltog 30 personer, som främst representerade högskolor, statistikcentralen i Finland och olika forskningsinstitut. Övriga aktiviteter var bl.a. informationsverksamhet till medlemmarna om aktuella demografiska händelser samt planeringen av föreningens publikationsserie, som emellertid år 1975 stötte på ekonomiska hinder. Föreningens ordförande och viceordförande deltog i det förberedande mötet i Finland för IUSSP:s internationella konferens om demografi och nationalekonomi.

Demografiskt nytt från nordiska länderna:

Under pågående år har intresset för demografi ökat och spritt sig också utanför Helsingfors påverkningszon. Ett påtagligt tecken på detta är det ökade medlemsantalet i föreningen. Under år 1975 arrangerades vid Helsingfors universitet ett fortsättningsseminarium i demografi och under våren 1976 utsträcks verksamheten även till Tammerfors universitet. Övriga demografiska händelser har varit bl.a. Finska befolkningsförbundets befolkningspolitiska dagar i september 1975, där en undersökning om finländska familjers storlek presenterades. I november 1975 arrangerades i Åbo ett två dagar långt migrationsseminarium.

Den norske seksjonen av Nordisk Demografisk Forening.

Formann: Helge Brunborg

Viseførmmand: Torvald Moe

Sekretær: Tor Haldorsen

Kasserer: Sølvi Sogner

SVENSK DEMOGRAFISK FÖRENING

Ordförande: Erland Hofsten

Vice ordförande: Ingvar Holmberg

Sekreterare/skattmästare: Hans Lundström

Övriga ledamöter i styrelsen: Anne-Marie Bolander

Nils Häggström

Bengt Nilsson

Carl-Erik Quensel

Jan Trost

Suppleanter: Hans Malker

Jan Quist

Föreningsaktiviteter: Årsmøde 16/4-75

Møde vedr. Sveriges bidrag til det nordiske symposium, 8/10-75.

Stadgar för Demografiska föreningen, svensk sektion av Nordisk demografisk förening.

§ 1. Ändamål

Föreningen har til syfte att egnom verksamhet i Sverige främja insikten om befolkningsproblemens stora betydelse i vår tid samt om de demografiska metodernas användbarhet på samhällslivets skilda områden.

§ 2. Medlemmar

Till medlem kan av styrelsen antas person, som genom demografisk forskning eller på annat sätt visat aktivt intresse för demografiska frågor. Den som invalts i föreningen är därmed automatiskt medlem av Nordisk demografisk förening.

§ 3. Styrelse

Ledningen av föreningens angelägenheter handhas av en styrelse, som består av lägst fem och högst åtta personer. Därjämte kan utses högst tre suppleanter. Av styrelseledamöterna skall en vara ordförande, en vice ordförande och en sekreterare. Styrelsen kan inom sig utse ett arbetsutskott.

§ 4. Kontakter med Nordisk demografisk förening

Ordföranden samt en annan medlem av styrelsen utgör samtidigt svenska ledamöter av styrelsen för Nordisk demografisk förening.

§ 5. Universitetskontakter

Vid var och en av de viktigare universitetsorterna, som inte finns representerad i styrelsen, utses en person, som får fungera som kontaktman.

§ 6. Årsmöte

Årsmöte hålls i samband med det första ordinarie sammenträdet varje år.

Vid årsmötet förekommer:

1. Styrelsens och revisorarnas berättelser samt beviljande av ansvarsfrihet.
2. Val av ordförande för det nya verksamhetsåret.
3. Val av vice ordförande för det nya verksamhetsåret.
4. Val av sekreterare för det nya verksamhetsåret.
5. Val av ytterligare två till fem styrelseledamöter för det nya verksamhetsåret jämte eventuella suppleanter.
6. Utseende av kontaktmän i universitetsorterna.
7. Utseende av den styrelseledamot som jämte ordföranden skall vara styrelsesmedlem i Nordisk demografisk förening.
8. Val av två revisorer och suppleanter för dessa.
9. Fastställande av årsavgiftens storlek.

§ 7. Årsavgift.

Årsavgiften består dels av en kontingent till Nordisk demografisk förening, dels av en avgift, avsedd för finansieringen av den svenska föreningens verksamhet. Storleken av den förra beslutas av Nordisk demografisk förening. Den senare avgiften utgår med halva beloppet för studenter och för medlemmar, som är bosatta utanför Stor-Stockholm.

§ 8. Stadgeändring

Ändring av föreningens stadgar kan endast ske vid årsmöte. Ändringsförslag skall vara utsänt till medlemmarna på förhand.

§ 9. Upplösning

Beslut om föreningens upplösning kan blott fattas vid årsmöte.

Ovanstående stadgar antagna vid föreningens första årsmöte i Stockholm den 3. mars 1970.

UNIVERSITETETS
STATISTISKE INSTITUT*)
demografisk afdeling

November 1975

HISTORISK DEMOGRAFI - EN PLEONASME ELLER REALITET?

Belyst ved udvalgte eksempler**)

af

Hans Oluf Hansen

(With an English Summary)

*) University of Copenhagen, Institute of Statistics, Demographic Division. Address: Studiestraede 6, DK 1455 Copenhagen K, Denmark.

**) Historical Demography - A Pleonasm or Reality? Elucidated by Selected Examples. Paper submitted for publication in Nordisk Demografi, A periodical of the Association of Nordic Demographers.

Historisk demografi har siden anden verdenskrig udviklet sig til en stadig mere veletableret akademisk disciplin. Dækker begreberne 'historie' og 'demografi' i virkeligheden over det samme m.h.t. valg af emneområde, metodevalg og formål? Skal 'historisk demografi' snarere ses som et resultat af den velkendte knopskydningsproces i større administrative systemer end som et fag, der er udviklet og indrettet til imødekommelse af væsentlige informationsbehov i nutidens samfund? I det følgende argumenteres der for den sidstnævnte opfattelse. Med udgangspunkt i en definition af historisk demografi gives der desuden en kortfattet redegørelse for nogle af de vigtigere berøringsflader mellem denne disciplin og andre fag. Dette forhold har betydning ved vurdering af mulighederne for en effektivisering af historisk demografi som undervisnings- og forskningsområde på en bredere basis, end det hidtil har været tilfældet i de nordiske lande. Til belysning af punkter i denne redegørelse samt til eksemplifikation af nytten af historisk demografi og den effektivitet, hvormed forskning kan foregå på dette område i dag, gives der endelig på komparativ basis nogle prøver på forskningsresultater tilvejebragt ved analyse af lange historiske tidsserier for tre befolkningsgrupper, nemlig det højere borgerskab i Geneve (ca. 1600-1900), engelske peers (ca. 1550-1900) samt et udsnit af dansk højadel (ca. 1600-ca. 1850).

I.

Samspillet mellem væksten i menneskelige befolkninger og vilkårene for økonomisk vækst er gennem de seneste tiår i stigende grad kommet i forskningens søgelys. Baggrunden herfor er de stadig mere accentuerede ønsker om materiel vækst og økonomisk udvikling i mange lavindkomstlande verden over samt en voksende erkendelse af de økonomiske ressourcers begrænsede mængde. Disse udgangsvilkår er i de fleste lande, uanset velstandsniveau, i færd med at føre til et stadig tydeligere artikuleret behov for en øget effektivitet i planlægning og styring ved anvendelsen af de mangeartede økonomiske ressourcer, der indgår i enhver samfundshusholdning. Den stærke vækst i planlægnings- og styringsbehovet har såvel i u-landene som i lavindkomstlandene på mangfoldige direkte og in-

direkte måder medført et hastigt øgende behov for tilvejebringelse og analyse af historiske tidsserier på det befolkningsmæssige og det økonomiske område. Denne efterspørgsel indbefatter også metoder og modeller til effektiv ekstrapolation ud i fremtiden af det historiske erfaringsgrundlag, eventuelt modificeret af mere eller mindre veldefinerede politiske bibetingelser.

Demografi vedrører som bekendt analyse af befolkningens vækst og struktur gennem fødsel, død og vandring. Adskillige økonomer, sociologer og historikere er dog i dag tilbøjelige til under området tillige at henregne enkeltpersoners, familiers og husstandes sociale karakteristika og statusskift. Bortset fra det socio-økonomiske aspekt har befolkningsprocessen desuden en dimension i tid og rum. Demografiens udgangspunkt m.h.t. valg af metodik samt dens hypotese- og teoridannelse er derfor nøje knyttet til en procesbetragtning, uanset hvor på tidsaksen processen udspilles.

Enhver befolkningsproces - og dermed enhver økonomisk, social og politisk proces - er følgelig et produkt af historiske omstændigheder. Fagene 'historie' og 'demografi' har derfor et meget stort kongruent emneområde. Ved enhver samfundsvidenskabelig analyse må forskeren forholde sig kritisk til sine grunddata, emend objektivitet naturligvis er et relativt begreb. I det omfang at den demografiske analyses emneområde ligger så langt tilbage i tiden, at der kan rejses tvivl om de grundlæggende datas kvalitet, herunder deres repræsentativitet og fuldstændighed, må disse oplysninger vurderes under en kildekritisk synsvinkel gennem en almindelig historisk undersøgelse. Kildekritik og videreudvikling af kildekritiske metoder kan for demografen i et vist omfang være et mål i sig selv. I disse år fremkommer der således en del demografiske forskningsrapporter, som beskæftiger sig med analyse af fejlkilder, f.eks. fejlrapportering af alder, civilstand og andre personlige karakteristika samt folketællingers og løbende befolkningsregistres fuldstændighed og indbyrdes konsistens.¹⁾ Megen inspiration til studier af denne art vil kunne hentes i nordiske primære befolkningskilder skabt i det 17. - 19. århundrede.

Resultaterne vil selvsagt have den største interesse både for nutidige samfund med ufuldstændige befolkningsdata samt ved demografiske analyser af før-transitionelle befolkninger i ældre tid.

Er der således en vis indlysende berøringsflade mellem historie og demografi m.h.t. emneområde og behovet for kildekritik, synes det i dag at være et mere åbent spørgsmål, i hvilket omfang denne berøringsflade også omfatter emnevalg, metoder og problemformuleringer. Historikerens emneområde omfatter principielt intet mindre end 'Menneskelivet i dets fulde Bredde' (Erslev, 1926). Metodevalget afhænger selvsagt af de data, der er til rådighed, samt af undersøgelsens formål. Mange historikere vil typisk hæfte sig ved befolkningsprocessen som et unikt forløb, 'Wie es eigentlich gewesen', og den mulige kausalsammenhæng med andre unike forløb og begivenheder i en videre samfundsmæssig og kulturel sammenhæng. Denne satsen på det unike og det individuelle gennem en næsten intuitiv erkendelse kan vel, især i de større intellekters formidling, føre til verdifulde humanistiske og kulturelle åndsprodukter. For de mindre fantasifulde og veltalende historikere består derimod en indlysende risiko for fortabelse i dataindsamling og kildekritik på bekostning af bearbejdelse og analyse af datamaterialet.

'Historisk demografi' kan defineres som teoretisk demografi anvendt på fortidige befolkningsdata vedrørende fødsel, død, vandring samt socioøkonomisk status. Under demografiens område hører desuden anlag og drift af person-og befolkningsregistre. Derudover søger demografien at beskrive og kortlægge variationsrummet for de demografiske komponenter i tid og rum. Fagets metoder tager derfor i stort omfang sigte på at gøre disse fænomener målelige og sammenlignelige. Anvendt på historiske forhold spiller de teoretiske befolkningsmodeller en vigtig rolle til belysning af samspillet mellem de demografiske komponenter ved simulation.

Et stigende antal forskere indenfor samfunds-og naturvidenskabene er gennem de senere år begyndt at erkende nødvendigheden af at studere en række forskningsemner, ikke blot som statiske strukturer, men også som dynamiske processer. Som en engelsk sociolog noget arrogant har udtrykt det, 'History is far too important to be left to historians'. Eksistensen af de righoldige og meget lange tidsserier af befolkningskilder i nordiske lande frembyder et enestående materiale for fag som sociologi, økonomi, biologi, genetik, medicin, geografi, antropologi og etnologi. Ingen enkelt akademisk disciplin har monopol på adgangen til disse omfattende og detaljerede empiriske materialer eller på udformningen af de synsvinkler, under hvilke kilderne bør analyseres og fortolkes. Demografen kan yde sit bidrag til en udvidet erkendelse på grundlag af disse person-og bebyggelsesoplysninger ved gennem oprettelse og drift af relevante elektroniske befolkningsregistre at stille dem til rådighed for forskningen i videste forstand. Ønsker demografen derimod sine egne forskningsresultater, f.eks. analyser og fortolkninger på grundlag af de omtalte registre, erkendt og anvendt indenfor andre fagområder, må han selv sagt indordne sine resultater under de formål og metodekriterier som er gældende der. Af samme grund er f.eks. ikke enhver historisk afhandling, hvori der på den ene eller anden måde indgår demografiske grunddata, automatisk at anskue som et stykke historisk-demografisk forskning.

II.

Disciplinen historisk demografi er i sin nuværende skikkelse præget af den franske demograf og statistiker Louis Henry mere end af nogen anden enkeltperson. Indretning af stamtavler og etablering af biologiske familier på grundlag af biografier og individoplysninger indeholdt i offentlige og private aktstykker og registre har rødder langt tilbage i tiden. Nazitidens berygtede anvendelser af disse materialer til racistiske formål har til denne dag i praksis været prohibitive for den historiske demografi i efterkrigstidens Tyskland. Henry's monografi fra 1956, Anciennes familles genevoises, er en demografisk analyse baseret på stamtavler for

en række slægter tilhørende det højere borgerskab i Geneve gennem perioden ca. 1550- ca. 1900. Dette arbejde må stadig betragtes som hovedværket indenfor den historiske demografi både m.h.t. registerbehandling og demografisk analyse. Gennem hvad Henry har kaldt familierekonstitution, nemlig centralisering af personoplysninger om biologiske familieforhold, har fortidige befolkningsdata og historisk-demografiske analyseresultater vundet varigt indpas på en lang række samfunds- og naturvidenskabelige fagområder. Mange historikere, især af de yngre årgange, har ligeledes indledt projekter på befolkningsområdet. Ved universitetet i Cambridge er f.eks. dannet en afdeling under faget historie med det formål at drive befolknings- og socialhistoriske studier. I betragtning af den store publicity, der har været omkring mange af disse projekter, kan de hidtidige resultater virke noget usystematiske, få og spredte og vanskeligt anvendbare indenfor andre fag end netop historie, hvilket må tilskrives, at projektindehaveren måske ikke har gjort sig undersøgelsens formål tilstrækkeligt klart fra begyndelsen. En del af disse produkter er siden diplomatisk blevet rubriceret under etiketten 'demografisk historie', altså anskuelse af givne befolkningsprocesser som unike forløb i bredere samfundsmæssige og kulturhistoriske sammenhænge.

Udover Henry's Geneve-studie fortjener T.H. Hollingsworth's monografi fra 1964, *The Demography of the British Peerage*, omtalte både for sit omfang og sin kvalitet i historisk-demografisk henseende. Begge forfattere holder sig indenfor rammerne af den traditionelle demografiske analyse. Medens Henry er biologisk interesseret, peger Hollingsworth's analyse udpræget i sociologisk retning. Der anes her en påvirkning fra sociologen D.V. Glass og *The Population Investigation Committee* ved London School of Economics. De to monografier er hver for sig væsentlige og centrale bidrag til den historiske demografi. Som følge af de nævnte forskelle i forfatterens baggrund og interesser har man ikke været interesseret i at måle og analysere præcis de samme fænomener; en række vigtige resultater er derfor ikke sammenlignelige. Henry har f.eks. interesseret sig for fødselsintervallernes skiftende strukturer og for ægteska-

belig fertilitet vurderet i forhold til kvindens alder. Hollingsworth undersøger derimod demografiske forskelle mellem en række socialt definerede undergrupper i det samlede personmateriale. Han vurderer fertiliteten i forhold til ægteskabets varighed og går i sin analyse helt udenom fødselsintervallerne..

Graden af sammenlignelighed mellem nogle af de vigtige forskningsresultater fra Henry's og Hollingsworth's undersøgelser kan øges, hvis disse studier hver for sig kan sammenlignes med en tredje undersøgelse. Dette forudsætter fleksibilitet m.h.t. registeropbygning og demografisk informationsbehandling ved den tredje undersøgelse. Bortset fra at tjene som et eksempel på de vældige muligheder for fleksibel informationsbehandling, som den moderne teknologi på regnemaskineområdet giver adgang til, vil sammenligning af tre sæt undersøgelsesresultater fra indbyrdes uafhængige studier kunne bringe hver af disse ind i et større historisk-demografisk perspektiv. Det har følgelig stor betydning, at forskningsresultater i så stor udstrækning som muligt fremlægges på en form, så de kan indgå i sammenligninger, også selv om de underliggende personkredse og socialgrupper ikke hidhører fra samme samfund eller samme historiske periode. I hvilket omfang kan der generaliseres til den samlede befolkning ud fra kendskabet til en enkelt socialgruppes levevilkår? Svaret herpå vil især afhænge af de dødelighedsbetingelser, som de(n) pågældende socialgruppe(r) var undergivet.

Som det tredje led i en sammenligning af den omtalte art mellem Henry's og Hollingsworth's undersøgelser skal tjene nogle forskningsresultater tilvejebragt på grundlag af et personregister for danske adelsslægter ved Universitetets Statistiske Instituts demografiske afdeling. Dette register, hvis oprettelse blev påbegyndt i februar 1975, indeholder for tiden de højadelige slægter Ahlefeldt, v. Schack, Rewentlow, Danneskiold-Samsøe, Holck samt en række mindre slægter som Trolle, Friis, Juul og Schumacher. Jørgen Tvevad ²⁾ har som historisk konsulent ydet en væsentligt bidrag m.h.t. fastlæggelsen af klare udvælgelseskriterier for de

slægter, som fremover skal indgå i registret. Fra en demografisk synsvinkel er det vigtigt, at de genealogier og stamtavler, der anvendes, er så fuldstændige og helst så rigtige som muligt. Man vil derfor indtil videre koncentrere sig om slægter, der efter Bnevældens indførelse i 1660 blev ophæjet i greve- og baronstanden. Disse slægters politiske, økonomiske og kulturelle indflydelse i samfundet er uomtvistelig, og deres stamtavler og genealogier hører i almindelighed også til de bedste og sikrest beskrevne. Grundkilden er Danmarks Adelsårbog, som i dag omfatter over 30 bind a 300-500 sider! De udvalgte slægttavler inkorporeres i registret i deres fulde længde af to grunde. For det første fordi de i det elektroniske personregister indeholdte demografiske tidsserier ønskes gjort så lange som muligt; og for det andet fordi det vil være et større arbejde, at foretage en logisk klar adskillelse af det genealogiske materiale med arvehyldningen den 18. oktober 1660 som skæringsdato, end at udskrive hele stamtavlen. Det endelige antal slægter, som skal indgå i registret, vil afhænge af den statistiske usikkerhed på de beregninger og analyser, der kan foretages på grundlag af registret. I sin nuværende skikkelse har projektet karakter af forundersøgelse. ³⁾

Det vil føre for vidt på dette sted at gå i detaljer m.h.t. beskrivelse af file designs, access-former og andre tekniske enkeltheder i forbindelse med indretning og drift af elektroniske befolkningsregistre, specielt det danske adelsregister. Registrets organisationsform tillader isomorf afbildning af den genealogiske struktur både indenfor den biologiske familie og mellem de biologiske familier, uanset hvor komplekse de empiriske genealogiske relationer måtte være. Registret omfatter på nuværende tidspunkt godt 10.000 enkeltposter og 174 komplette biologiske familier (Geneve: 400 komplette familier), d.v.s. familier hvor samtlige fødselsdatoer er kendt, hvor forældrenes vielses- og dødsdato er kendt, og hvor ægteskabet består indtil udgangen af kvindens fødedygtige alder, her fastsat til hendes 50-årsfødselsdag. Alle former for traditionel individorienteret demografisk status- og bevægelsesstatistik kan produceres ved simpel sekventiel access. Derudover er der mulighed

for såvel randomiseret som indekssøkvventiel access, hvilket f.eks. muliggør produktion af individ-orienterede historisk-demografiske livshistorier, både m.h.t. enkeltpersoners egen udvikling og m.h.t. de biologiske familiesammenhænge, som den enkelte gennem sit liv har været deltager i. Ligesom det er tilfældet i registret for de britiske peers, er enkeltpersonernes genealogiske afstand fra lensliniernes indehavere også markeret i det danske adelsregister efter 1660.

I modsætning til den engelske adelsundersøgelse har dette karakteristika endnu ikke været udnyttet ved analyser på grundlag af det danske register. Efter 1660 kan denne distinktion formentlig i stor udstrækning ses som indikator for signifikante sociale forskelle indenfor adelspopulationen. Mere dybtgående statistiske analyser af individuelle livshistorier og af genealogisk/social afstand fra indehavere af lenslinier vil forudsætte ekskursioner ind på den humane genetiks område for at opnå adgang til et tilstrækkeligt begrebsapparat ved studiet af emner som indavl, biologisk-sociale omstændigheder omkring familiedannelse, samt nedarbejde af individuelle og kollektive biologisk-sociale karakteristika.

Sluttelig skal anføres at organisationsformen af det elektroniske personregister for dansk adel tillader opdatering, d.v.s. udvidelse og supplerung af yderligere personoplysninger, indenfor de meget vide rammer, som lagringskapaciteten i moderne regnemaskiner sætter. Der åbner sig i denne situation uoverskueligt store dokumentationsmuligheder, for eksempel m.h.t. social og geografisk mobilitet samt samspillet mellem adelsgruppens befolkningsudvikling og dens bebyggelse op igennem tiden.

Nu til sammenligning af nogle resultater fra de tre undersøgelser. Marx har med sin tænkning og sine historiske analyser i enestående grad bevidstgjort eftertidens generationer af samfundsforskere og historikere m.h.t. betydningen af sociale distinktioner. De i tabel 1 fremlagte empiriske forskningsresultater siger imidlertid samstemmende, at der ikke indenfor rammerne af nærværende tidsse-

rier kan have eksisteret socialt betingede dødelighedsforskelle i nævneværdigt omfang forud for ca. 1650. Middellevetider på ca. 30 år for personer i eksakt alder 20 antyder, at middellevetiden for nyfødte må have ligget på et niveau mellem 20-25 år. Ingen befolkning eller befolkningsgruppe vil kunne overleve på længere sigt ved et højere dødelighedsniveau, d.v.s. ved lavere middellevetider. Den menneskelige reproduktion vil simpelt hen ikke fysisk kunne følge med. Efter ca. 1650 begynder der at gøre sig væsentlige dødelighedsforskelle gældende mellem borgerskabet i Geneve på den ene side og dansk og engelsk adel på den anden side.⁴⁾ Fra begyndelsen af 1600-tallet sker der et kraftigt langtidsfald for begge køn i Geneve. Først efter ca. 1700 er der et tydeligt, omend et meget langsommere fald på vej i dødeligheden for engelsk og dansk adel.

Table 1. Life expectancies at age 20 in three sub-populations c. 1550-1849: The bourgeoisie of Geneva, British peers, and a sample of Danish nobility.

Cohorts born	British peers		Geneva		Danish nobility	
	males	females	males	females	males	females
1550-74	30,1	30,8				
1575-99	29,5	30,8	28,6	29,2	...	...
1600-24	27,7	29,4				
1625-49	28,8	27,8	30,9	34,5	33,3	35,9
1650-74	28,1	30,6				
1675-99	30,4	31,1	33,3	38,9	31,7	39,2
1700-24	31,5	33,7				
1725-49	37,8	35,7	40,7	46,3	34,5	38,9
1750-74	38,7	39,3				
1775-99	39,3	41,8	46,6	49,7	41,9	42,6
1800-24	40,2	43,8				
1825-49	42,0	48,3	52,0	53,3	42,8	43,5

Sources:

T.H. Hollingsworth, loc. cit., pp. 56-57.
L. Henry, op. cit., p. 156, hypothesis I.

Den danske adels dødelighed synes gennemgående at have været en smule lavere end den engelske adels i første halvdel af det 17. århundrede. Virkninger af trediveårskrigen og svenskekrigene

kan muligvis spores i et mindre fald i middellevetiden for danske adelsmænd i dette århundredes sidste halvdel. Efter ca. 1850 må der antages at have foregået en kraftig formindskelse af dødelighedsforskellene mellem de tre befolkningsgrupper. Men hvorledes lå det med socialt betingede dødelighedsforskelle i Danmark omkring år 1800? Et vist indtryk heraf kan fås ved at sammenholde adelens dødelighed med den regionale dødelighed i det 19. århundredes første halvdel. I denne sammenligning vil det desuden være relevant at inddrage dødelighedsvilkårene for den almindelige almuebefolkning i Horns herred, eksklusive Ferslev og Vellerup sogne, ved udgangen af 1700-tallet og i første halvdel af 1800-tallet:

e(20) Period	Horns herred ⁺		Denmark							
			rural areas		provincial towns		Copen- hagen		total Denmark	
	m.	f.	m.	f.	m.	f.	m.	f.	m.	f.
1785-89	39,6	39,2	...	...	...	...	...	...	...	...
1788-1800	41,5	41,0	...	...	...	...	...	...	...	...
1801-33 ⁺⁺	41,3	41,7	...	...	...	...	...	...	37,4	39,4
	42,4	42,9	41,8	42,2	35,4	41,9	33,2	38,3	40,1	41,9

Source:

H.O. Hansen, Forthcoming collection of Nordic historical life tables (book).

⁺) The hundred of Horns (Zealand) excluded the parishes of Ferslev and Vellerup prior to 1834. ⁺⁺) The life expectancies for total Denmark prior to 1840 refer to the period of 1800-39 and are based on probabilities of death published by Otto Andersen, loc. cit. p. 304.

Det fremgår umiddelbart ved sammenligning af denne opstilling og tabel 1, at de på grundlag af det danske adelsregister skønnede middellevetider for eksakt 20-årige mænd og kvinder næsten er sammenfaldende med de tilsvarende landsgennemsnit for den samlede befolkning. Eftersom Danmark i begyndelsen af 1800-tallet endnu i alt overvejende grad var et landbrugsland, er der intet besynderligt i, at landsgennemsnittet for totalbefolkningen falder nøje sammen med landsgennemsnittet for befolkningen i landdistrikterne. En tilsvarende overensstemmelse er til stede mellem middellevetiderne for adelsgruppen og dødelighedsvilkårene for almuebefolkningen i Horns herred omkring år 1800. De socialt betingede dødelighedsforskelle skal

Tabel 2. Mean age at first marriage in the sub-populations of British peers, Genevean bourgeoisie, and a sample of Danish noble families c. 1550-1899.

Cohort born	British peers		Geneva		Danish nobles			
	m.	f.	m.	f.	m.	f.	N ^m	N ^f
1550-74	25,3	20,3	27,2 $\pm$ 1,2	22,0	33,1	22,3	39	13
1575-99	25,7	19,7						
1600-24	26,0	20,7	29,1 $\pm$ 1,0	24,9	32,6	20,2	66	37
1625-49	27,4	22,0						
1650-74	26,9	21,5	32,6 $\pm$ 1,3	25,2	30,8	19,9	107	57
1675-99	28,1	22,7						
1700-24	30,2	23,5	31,9 $\pm$ 1,5	27,0	32,6	22,2	98	61
1725-49	29,7	24,2						
1750-74	29,6	23,9	31,5 $\pm$ 1,7	24,4	30,3	22,2	80	62
1775-99	29,2	25,5						
1800-24	30,8	25,4	29,4 $\pm$ 1,4	22,7	33,5	25,2	144	80
1825-49	30,8	25,6						
1850-74	31,9	26,2	29,2 $\pm$ 1,2	24,7	30,6	22,1	38	20
1875-99	30,0	25,7						

m.=males; f.=females; N^m and N^f=population size of males and females.

Sources:

T.H. Hollingsworth, loc. cit., p.25.

L. Henry, op. cit., p. 55.

derfor først og fremmest søges i hovedstaden og i de større provinsbyer. Disse byområder kunne under de givne dødelighedsvilkår formentlig kun opretholde deres totalbefolkning og deres befolkningsvækst gennem et stedsevarende indvandringsoverskud fra landdistrikterne og bilandene.⁵⁾ Kun hvis det var tilfældet, at større dele af adelen gennem længere perioder var bosiddende i København og i de større provinsbyer i slutningen af 1700-tallet og i første halvdel af det 19. århundrede, antyder de anførte middellevetider eksistensen af større socialt betingede dødelighedsforskelle.

Det er tankevækkende, at disse historisk-demografiske tidsserier for højtstående socialgrupper synes at røkke ved det overvejende spekulativt funderede Marxistiske dogme om allestedsnærværende sociale forskelle m.h.t. fundamentale levevilkår. Det er endvidere bemærkelsesværdigt, at forudsætningerne for det moderne dødelighedsfald i de tre sub-befolkningers nationale samfund skal søges så langt tilbage i tiden som i 1600-tallet - tidsalderen for den oversøiske europæiske ekspansion, for internationalisering af handelen, og for konsolidering af de unge nationalstater. Hvilken sammenhæng er der mellem disse begivenheder og det begyndende dødelighedsfald i de midt-og nordeuropæiske samfund, eksklusive Island?

Vilkårene for ægteskabsstiftelse og familiedannelse er i ethvert samfund udtryk for væsentlige sider af den socio-økonomiske struktur og organisation. Det er næppe for meget sagt, at ægteskabet kan opfattes som en social kontrakt. For de tre sub-befolkninger gælder samstemmende, at vielsesalderen for førstegangsgifte var ekstremt høj for mænd, for engelske mænd dog først fra ca. 1675. Der foreligger ingen forklaring på denne afvigelse. Et mindre og temporært fald gør sig muligvis gældende for den danske adel af begge køn i tiden efter trediveårskrigen og svenskekrigen. For de førstegangsviede kvinder er billedet overhovedet langt mindre entydigt end for mænd. Vielsesalderen for kvinder var gennemgående ekstremt lav - i Danmark indtil udgangen af 1700-tallet, i Geneve indtil omkring år 1600, og blandt engelske peers indtil omkring år 1700. Vielsesalderen for kvinderne i Geneve kulminerer i første halvdel af det 18. århundrede, en periode hvor den var konstant eller svagt stigende for engelske kvinder, mens de danske kvinders vielsesalder når et højdepunkt i begyndelsen af 1800-tallet. Disse forandringer kan sammen med dødelighedsfaldet tænkes at have konsekvens for den ægteskabelige fertilitet og reproduktion i de tre befolkningsgrupper. Som omtalt ovenfor er det især på disse områder, at det kniber med sammenligneligheden af Henry's og Hollingsworth's undersøgelser.

Table 3. Ultimate family size by duration of marriage in the sub-populations of British peers and a sample of Danish noble families c. 1575-1899.

Cohort born	British peerage	Danish nobility
1575-1599	6,56	...
1600-49	...	5,09
1650-74	...	5,11
1675-99	5,08	
1700-49	...	4,65
1750-74	...	4,36
1775-99	5,34	
1800-49	...	3,57
1850-74	...	3,45
1875-99	2,67	

Source:

T.H. Hollingsworth, loc. cit., p.41 (table 30).

Table 4. Total fertility rates in marriage by birth cohorts of husbands. Genevean bourgeoisie and a sample of Danish noble families c. 1600-1899.

Cohort born	Genevean bourgeoisie	Danish nobility
-1599	8,80	...
1600-49	11,51	7,86
1650-99	8,28	8,62
1700-49	6,62	8,22
1750-99	6,07	7,44
1800-49	5,74	7,22
1850-99	5,73	5,14

Source:

L. Henry, op, cit., p.76.

Table 3. Ultimate family size by duration of marriage in the sub-populations of British peers and a sample of Danish noble families c. 1575-1899.

Cohort born	British peerage	Danish nobility
1575-1599	6,56	...
1600-49	...	5,09
1650-74	...	5,11
1675-99	5,08	
1700-49	...	4,65
1750-74	...	4,36
1775-99	5,34	
1800-49	...	3,57
1850-74	...	3,45
1875-99	2,67	

Source:

T.H. Hollingsworth, loc. cit., p.41 (table 30).

Table 4. Total fertility rates in marriage by birth cohorts of husbands. Genevean bourgeoisie and a sample of Danish noble families c. 1600-1899.

Cohort born	Genevean bourgeoisie	Danish nobility
-1599	8,80	...
1600-49	11,51	7,86
1650-99	8,28	8,62
1700-49	6,62	8,22
1750-99	6,07	7,44
1800-49	5,74	7,22
1850-99	5,73	5,14

Source:

L. Henry, op, cit., p.76.

I tabel 3 er den gennemsnitlige familiestørrelse for dansk og engelsk adel fordelt efter moderens fødselsgeneration og ægteskabets varighed. Den engelske adels ægteskabelige fertilitet var stigende op igennem det 18. århundrede efter et fald i det 17. århundrede. Først efter ca. 1825 slår det moderne fertilitetsfald afgørende igennem. For den danske adels vedkommende synes det ægteskabelige fertilitetsniveau stort set at have været uændret i det 17. århundrede, måske dog med en svag tendens til stigning i tiden efter Enevældens indførelse. Der er en bemærkelsesværdig overensstemmelse mellem den engelske og den danske adels gennemsnitlige familiestørrelse i det 17. århundrede. I modsætning til den engelske udvikling er der for den danske adel tale om et nogenlunde jævnt og behersket fald i den gennemsnitlige familiestørrelse op igennem det 18. århundrede. I begge befolkninger accellererer fertilitetsfaldet i første halvdel af det 19. århundrede.

De i tabel 3 anførte resultater er ikke umiddelbart sammenlignelige med den samlede fertilitet, d.v.s. den gennemsnitlige familiestørrelse pr. ægtekvinde, hvis hun overlever til udgangen af den fødedygtige alder.⁶⁾ Forklaringen er, at den ægteskabelige fertilitet beregnet efter kvindens alder i mange tilfælde vil hidrøre fra flere ægteskaber, mens fertiliteten beregnet efter ægteskabets varighed hidrører fra et og samme ægteskab. Indenfor den betragtede tidsseries rammer kulminerede fertiliteten i Geneve blandt det højere borgerskab i første halvdel af 1600-tallet med en gennemsnitlig familiestørrelse pr. kvinde på ikke mindre end 11,5 børn. Dette niveau kan i praksis betragtes som overgrænsen for ægteskabelig fertilitet for mennesket som biologisk art. For Danmarks vedkommende var adelens fertilitet lavere i samme periode; resultaterne i tabel 4 bekræfter, at der fandt en mindre stigning sted for kvinder, hvis ægtemænd var født i 50-året efter Enevældens indførelse. Derefter følger udviklingen samme mønster som antydnet i tabel 3.

Er der kun mindre afvigelser mellem fertilitetsudviklingen indenfor den engelske og danske adel i perioden fra ca. 1600 og frem til udgangen af 1800-tallet, er den øgende fertilitetsforskel mellem de

Table 5. Average length of intervals between date of wedding and birth of first child, average length of succeeding births intervals except last intervals, and average length of last birth intervals, distributed by birth year of husbands (Genevean bourgeoisie) or by birth generations of mothers (Danish nobility) c.1600-1899.

Cohort born	interval from wedding to birth of first child		succeeding intervals except last interval		last birth interval	
	Geneva	Danish nobility	Geneva	Danish nobility	Geneva	Danish nobility
	months					
-1599	20,4	19,6	29,3	16,6	37,7	34,8
1600-49	16,5		24,7		42,6	
1650-99	22,8	20,6	28,9	20,9	51,2	39,1
1700-99	15,4	23,3	36,0	23,6	48,8	41,7
1800-99	18,1	16,3	36,6	26,0	50,5	41,4

Source:

L. Henry, op. cit., pp. 93-95.

to adelsbefolkninger på den ene side og det geneviensiske borgerskab på den anden side desto mere dramatisk: Fra begyndelsen af 1600-tallet skete der et fald i den samlede ægteskabelige fertilitet blandt borgerskabet i Geneve fra 11,5 til 5,74 børn pr. ægtekvinde, altså en halvering af familiestørrelsen!

I hvilket omfang er fertilitetsfaldet i Geneve og det betydelig mere langsomme fald i den ægteskabelige fertilitet indenfor den danske adel gennem det 18. århundrede forårsaget af forandringer i ægteskabsstiftelsen- altså vielsesintensitet og forandringer i aldersfordelingen blandt de viede - og egentlige adfærdsændringer indenfor ægteskabet m.h.t. en aktiv planlægning af børneflokkens størrelse og dens sammensætning på alder og køn? En fyldigere behandling af denne problemstilling kan ikke gives på dette sted. Kort kan det

konstateres, at varige adfærdsændringer som følge af ændrede præferenser m.h.t. familiestørrelse og -sammensætning må formodes at føre til ændringer i fødselsintervallernes gennemsnitslængde ('spacing').

Med udgangspunkt i resultater fra Henry's analyse af Geneve-familiernes fødselsintervaller er der for de danske adelsfamilier foretaget tilsvarende beregninger. Kun komplette familier er inddraget. Henry's resultater hviler på analyse af 400 familier, altså et godt og vel dobbelt så stort antal brugbare enheder, end hvad der for tiden er til rådighed i den danske undersøgelse (174 familier). De gennemsnitlige intervallængder er simple aritmetriske gennemsnit. I begge materialer afhænger intervallet for O-pariteten, d.v.s. afstanden fra vielsesdatoen til første barns fødselsdato, stærkt af kvindens vielsesalder. Kvinder, der indgår ægteskab inden 20-årsalderen, er i gennemsnit noget længere om at koncipere, end kvinder som først bliver gift i en lidt ældre alder. Eventuelt seksuelt samkvem før vielsen indvirker selvsagt også på længden af dette interval. Indenfor de her omtalte populationer optræder førægteskabelige konceptioner imidlertid med en forsvindende lille vægt. Forklaringen til variationen i intervallet for O-pariteten skal antagelig for begge befolkninger især søges i ændringerne i vielsesalderen for de førstegangsgifte kvinder, jfr. tabel 2.

En mere systematisk forskel mellem strukturen i de geneviensiske og den danske adels fødselsintervaller viser der sig for de intervaller, som ligger mellem første og næstsidste fødsel. Der er ligeledes en meget markant forskel i gennemsnitslængden af det sidste fødselsinterval i de to befolkninger. Først efter udgangen af det 18. århundrede er det mellemliggende interval klart længere end intervallet for O-pariteten i den danske adelsbefolkning. Denne gruppes sidste fødselsinterval synes derimod at være blevet stadig større, i det mindste efter ca. 1650. Det tør på dette grundlag med stor sikkerhed antydes, at den danske adel praktiserede hvad man har kaldt børnebegrænsning, i hvert fald siden Enevældens indførelse og muligvis før, men herom er det på grundlag af registret i dets foreliggende skikkelse ikke muligt at udtale sig: Så længe man

ikke var nået op på det ønskede antal børn, øvedes der ingen form for prævention: Først derefter blev bremserne slået i, antagelig gennem coitus interruptus. Uanset arten af den præventive teknik er det tydeligt, at bestræbelserne i stort omfang lykkedes: Slutintervallet er frem til ca. 1800 omtrent dobbelt så stort som gennemsnitslængden af de mellemliggende intervaller. Af det danske materiale fremgår ligeledes, at består en omvendt relation mellem kvindens vielsesalder og gennemsnitslængden af det afsluttende fødselsinterval: Jo lavere vielsesalder, desto større slutinterval.

Borgerskabet i Geneve synes allerede fra 1600-tallets slutning at have drevet en betydelig mere sofistikeret form for planlægning og dimensionering af familiestørrelsen. Herom vidner den omstændighed, at det ikke blot er de mellemliggende, men også de afsluttende fødselsintervaller, der undergår en markant forlængelse. Disse intervaller er alle væsentlig længere end de tilsvarende danske. Der ligger måske heri en form for tilpasning til det nogenlunde samtidige betydelige dødelighedsfald for denne befolkningsgruppe.

Ved undersøgelsen af de britiske peers har Hollingsworth helt gået udenom en analyse af den engelske adelsbefolknings fødselsintervaller. På baggrund af de i nærværende redegørelse påviste øvrige analogier mellem den danske og engelske adel m.h.t. dødelighed, ægteskabsstiftelse og fertilitetsudvikling, er det rimeligt at formode; at strukturen i de engelske fødselsintervaller vil udvise store ligheder med det danske mønster. Det er ikke sandsynligt, at den samlede fertilitet for engelske adelskvinder i 1700-tallet nåede op på det niveau, der forefandt hos det geneviensiske borgerskab i begyndelsen af 1600-tallet. Der må med andre ord have foregået en eller anden form for planlægning af familiestørrelsen, antagelig i skikkelse af børnebegrænsning.

Hvilke konklusioner er det på grundlag af de i det foregående fremlagte problemstillinger og eksempler muligt at drage m.h.t. den direkte nytte af historisk demografi som et væsentligt element i informations- og metodegrundlaget for moderne samfundsplanlægning? Og hvilke muligheder foreligger indenfor den eksisterende undervisningsstruktur ved de højere uddannelser og læreanstaltnes nuværende faglige organisation for en effektivisering af historisk demografi som undervisnings- og forskningsområde på en bredere basis, end det hidtil har været tilfældet?

Der eksisterer i de nordiske lande meget lange og righoldige tidsserier på befolknings- og bebyggelsesområdet. Disse kilder, der typisk foreligger på person-niveau, men i en række tilfælde desuden på statistisk form, er enestående i en global sammenhang: De belyser de nordiske landes oergang fra status som præ-industrielle og præ-transitionelle landbrugssamfund til status som økonomisk højtudviklede industrisamfund og forbrugersamfund. Disse enestående favorable dokumentationsmuligheder tillader nordisk forskning at yde en særlig indsats, målt med international alen, på fagområder hvor disse dokumentationer er relevante.

Den moderne samfundsplanlægnings informations- og metodebehov er på befolkningsområdet især iøjnefaldende på tre områder, nemlig fertilitet, vandringer og prognosemodeller for åbne samfund. Behovet for en forskning på fertilitetsområdet ytrer sig især ved formulering af relevante dynamiske fertilitetsforudsætninger i forbindelse med løsning af fysisk-økonomiske planlægningsopgaver i nutidens lavindkomstlande, de såkaldte u-lande. Vandringskomponenten, især interne vandringer, har hidtil været genstand for en yderst stedmoderlig behandling, både inden for den teoretiske demografi og i den offentlige planlægning. Dette forhold er forårsaget af to omstændigheder, nemlig fraværet af en relevant detaljeret vandringsstatistik og af de teoretiske vanskeligheder, der er forbundet med udviklingen af tilfredsstillende befolkningsmodeller for åbne samfund.

De i afsnit II anførte forskningseksempler antyder, at demografisk

analyse og beskrivelse af historiske fertilitetsfunktioner kan give væsentlige, og i mange tilfælde umiddelbart for samfundsplanlægningen anvendelige bidrag til øget indsigt i de typer af adfærd, som har ført frem til aktiv dimensionering af familiens størrelse og sammensætning indenfor de enkelte biologiske enheder i en given samfunds-sammenhæng. Det datamæssige udgangspunkt for historisk demografi består imidlertid ikke bare af biologiske familier og familierekonstitution. Beregning af dødelighedstaylor på grundlag af officiel statistikk (befolkningens fordeling på køn og alder + A-grupper af døde) fra det præ-transitionelle Sverige og Island har f.eks. ført til erkendelsen af hidtil ukendte strukturer i dødeligheden. Disse strukturer, der optræder i forbindelse med større epidemisk dødelighed, har en 'aging'-effekt, som i moderne samfund med større menneskelig kontrol af dødeligheden kun kendes i forbindelse med fertilitetsfald.⁷⁾ Denne historiske kendsgerning sætter sig eget notabene ved de eksisterende samlinger af 'model life tables', som praktisk taget udelukkende er baseret på moderne dødelighedserfaringer, ikke mindst når disse modeller anvendes til estimationsformål i nutidige u-landsbefolkninger med begrænset kontrol over dødeligheden. I den officielle svenske statistiske litteratur og i de svenske länarkiver ligger der store mængder relevante befolkningsdata på de fleste administrative niveauer. Disse kilder afventer stadig en mere stringent historisk-demografisk analyse (dødelighed, fertilitet, ydre og indre vandringer).

Det ubehagelige ved den historiske demografi er dette, at den stiller store uddannelsesmæssige krav til sine udøvere, især indenfor fagområder som historisk kildekritik, formel demografi, moderne elektronisk informationsbehandling samt efterhånden også indenfor matematik og teoretisk statistik. De konkrete undervisningsmæssige konsekvenser, der bør drages heraf, vil afhænge af flere forhold, nemlig af det enkelte fags vurdering af sit eget formål og sine metoder; af de institutionelle muligheder for et effektivt fagligt samvirke for personer med forskellig, men indbyrdes supplerende faglig baggrund; og endelig af de institutionelle, personelle og psykologiske muligheder for en nordisk samordning af de stærkt begrænsede lokale ressourcer med henblik på i fællesskab at øge forskningens omfang og kvalitet på

dette fascinerende og teknisk meget krævende område. De hidtidige erfaringer m.h.t. tværfaglighed og fagligt samarbejde på befolkningsområdet ved de enkelte universiteter og på nordisk basis kan synes noget negative. Udfordringens omfang er imidlertid af en størrelsesorden som gør det tvivlsomt, om effektivisering og samordning på lidt længere sigt kan udngås.

Noter.

1) Se f.eks. publikationerne fra The International Program for Population Statistics, udgivet af The Carolina Population Center, The University of North Carolina at Chapel Hill, USA.

2) Jørgen Tvevad er lektor i historie ved Københavns universitets historiske institut. Han besidder en fremragende indsigt i den eksisterende adelshistoriske litteratur samt i de kildekritiske problemer, der knytter sig til udarbejdelse og brug af adelsgenealogier.

3) Sv. A. Hansen har i disputatsen, Adelsvældens Grundlag, fremlagt nogle resultater af en demografisk analyse for højadelige slægter indenfor perioden 1550-1719. En skarpsindig og velskreven indføring i en lang række af de problemer, der vedrører afgrænsningen af lavadel som selvstændig gruppe før 1536 er givet af Troels Dahlerup i en rapport til det nordiske historikermøde i København 1971 (Den nordiske adel i senmiddelalderen, Struktur, funktioner og internordiske relationer).

4) Middellevetiderne for personer i eksakt alder 20 år er i de her omtalte tre undersøgelser alle beregnet under den forudsætning, at befolkningerne var stationære. Dette var naturligvis ikke tilfældet indenfor så korte tidsintervaller som 25-års- og 50-årsperioder. Der knytter sig derfor betydelig usikkerhed til beregningsresultaterne. I en stationær befolkning er middellevetiden for personer i eksakt alder (x) omvendt proportional med den summariske dødskvotient for den del af totalbefolkningen, der befinder sig i alderen fra alder (x) og ældre.

5) Rigtigheden af denne formodning bekræftes for det 19. århundredes vedkommende af et talmateriale, fremlagt af Adolph Jensen i værket, Befolkningsforholdene i Danmark i det 19. århundrede, pp. 29 ff.

6) Tallene i tabel 3-4 fremkommer ved summation af alders(varigheds)-betingede fertilitetskvotienter, der i den franske og danske undersøgelse er beregnet på 5-årsgrupper. For disse to undersøgelser er der derfor multipliceret med intervallængden 5 år. Den samlede fertilitet indenfor ægteskab, regnet efter kvindens alder, omfatter kvindealdersgrupperne 15 - 49 år.

7) Hans Oluf Hansen, Some Age Structural Consequences of Mortality Variations in Pre-Transitional Iceland and Sweden.

Litteratur.

Andersen, Otto, Befolkningsforholdene i Danmark 1735-1839, National-økonomisk tidsskrift, hæfte 2, årg. (1973).

Erslev, Kr., Historisk teknik, Den historiske redegørelse fremstillet i sine grundlinier, København (1926).

Clausen, H.P., Hvad er historie? Den historiske videnskabs metodiske grundspørgsmål og nyere synspunkter på historieforskningens teoretiske problemer, Berlingske leksikonbibliotek, København (1963).

Dahlerup, Troels, Indlæg vedr. den nordiske adel i senmiddelalderen (struktur, funktioner og internordiske relationer), Rapport til det nordiske historikermøde i København 1971, (1971).

Hansen, Sv.A., Adelsvældens grundlæg (disputats), København (1964).

Jensen, Adolph, Befolkningsforholdene i Danmark i det 19. århundrede, København (1905).

Laboratories for Population Statistics, Three Series of Research Publications, The Carolina Population Center, The University of North Carolina at Chapel Hill, USA, (1971 ff.).

Hansen, Hans O., Some Age Structural Consequences of Mortality Variations in Pre-Transitional Iceland and Sweden, Report presented at The International Colloquium of Historical Demography in Montreal, Oct. 8-10, 1975.

English Summary.

This article deals with some aspects of the relationship between demography and various social and natural sciences. Historical demography being defined as demographic analysis applied to historical population data, has emerged as an academic entity of its own, particularly since World War II. Situated in the border area between the social and the natural sciences, the *raison d'être* of historical demography is due largely to the rapidly growing demand for time series on the population component in economic and social planning in contemporary low-income countries and economically developed societies. The research results in historical demography may be found to have direct applications in the fields of family planning and population projections.

Incompleteness and deficiencies of the basic population data may put severe restrictions on the type of demographic analysis and on the conclusions that may be drawn. In the field of source criticism demography has an overlapping area with general history. A growing number of historians are recognizing the importance of historical demographical findings to many branches of historical writing. As examples of historical demographical research results are presented some provisional findings based on a computerized sample of biological families belonging to the Danish high nobility c. 1600 - c. 1899. These statistics are compared with some main results from earlier studies, viz. the famous demographic analysis of the bourgeoisie of Geneva c. 1600 - 1899 conducted by the nestor of historical demography, L. Henry, and with the equally wellknown study on the demography of the British peerage by T. H. Hollingsworth.

The Danish study was initiated in February 1975. The present sample includes 174 complete families against 400 complete families in the Geneva study. The limited size of the sample obviously must be taken into account on interpretation of the present Danish results. Being based on published noble genealogies the Danish research results in table 1-5 at the same time may be seen as a demonstration of the

efficiency and some capabilities as to flexible information processing permitted by modern computing technology. The file organization admits of sequential access, random access, and indexed sequential access. All conventional types of demographic statistics (cf. table 1-5) may be produced by simple sequential access. Utilization of the other access forms enables production of lists and statistics on individual and collective life histories. These possibilities have not been exploited so far. Relevant theoretical concepts and ideas will probably have to be found in the fields of biology and human genetics as prerequisites to these kinds of groupings.

The comparison undertaken in table 1 reveals that prior to c. 1650 no large mortality differences are likely to have existed between different social groups. Prior to this time the present three socially high stratum groups were subjects to extremely high mortality (e_0 ranging at levels of 20-25 years on the long term). In the late 18th century and in the early 19th century large mortality differences are found between towns and rural districts in Denmark. However, in the same period apparently no significant mortality differences existed between the common population in rural districts and the present sample of high nobility as a social group. If mortality differences between social groups are to be found after the mid-17th century, they should probably be anticipated in towns and larger cities.

A considerable amount of variation in the levels of mortality, mean age at first marriage, and fertility is found for given periods within the three populations. The greatest contrasts exist between the Genevean bourgeoisie against the British peerage and the Danish nobility. Mortality declined earliest in Geneva, and female mean age at first marriage was usually much higher in this population than in the other two groups.

Henry's demonstration of the dramatic longterm decline of marital fertility in Geneva since the early or mid-17th century is certainly one of the most impressive results obtained in the field of historical demography so far. The fertility levels in Geneva form a sharp contrast to the fertility levels of the British peerage and the present sample of Danish high nobility. No statistics are available on the birth intervals of the British peerage. A comparison of the birth intervals of the Genevean bourgeoisie and the sample of Danish nobles (complete families) reveals that both groups dimensioned their families deliberately. In Geneva these efforts were performed in a highly sophisticated way through careful spacing of the births. The Danish nobility applied family limitation: No preventive measures seem to have been taken until the wanted number of children had come into being. The significantly enlarged last intervals suggest, that once the desired number of children was achieved, the subsequent preventive efforts were successful to a very considerable extent.

3. Demografisk nyt fra de nordiske lande.

SVERIGE

Vid Stockholms Universitet har tre demografiska seminarier hållits under 1975.

Den 16 april talade Bertil Egerö över ämnet "Demografi och familjeplanering i Afrika".

Den 8 oktober redogjorde Anders Ahlbom för projektet "Hur man mäter vårdkonsumtion".

29 oktober redovisade Erland Hofsten sina intryck om den demografiska och ekonomiska utvecklingen i Albanien.

Vidare har under hösten 1975 hållits en demografisk kurs vid Stockholms Universitet om stokastisk stabil befolkningsteori med kontinuerlig tidsparameter under ledning av Jan Hoem.

Den 22-23 oktober 1974 anordnades ett symposium om social, ekonomisk och demografisk utveckling i Aspenäs. Diskussionerna under symposiet kretsade i första hand kring frågor om betydelsen av teoretiska modeller för studiet av sociala, ekonomiska och demografiska processer. De skilda bidragen till symposiet kommer att publiceras i bokform.

Hösten 1975 inrättades en studiekurs i befolkningslära vid statistiska institutionen i Göteborg och vid Avdelningen för Amerikansk historia i Uppsala. Studiekursen omfattar dels grundläggande kunskaper i allmän befolkningsproblematik, befolkningsstatistik och demografins metodlära och dels en fortsättningskurs om de demografiska faktorerna och deras samband med bl.a. ekonomiska och sociale faktorer ävensom ökade kunskaper i metodik. Förkunskaper: förmåga att läsa engelsk kurslitteratur. Någon undervisning kom inte till stånd under höstterminen 1975.

4. Demografiske forskningsprosjekter i de nordiske lande.

DANMARK

Befolkningsprognoser, metoder og modeller.

Der skal gives en systematisk, sammenlignende og vurderende fremstilling af kendte prognosemodeller for nationale, regionale og lokale befolkninger. Kontaktmand Jens Jeppesen.

Fertiliteten i Danmark, set fra en generationssynsvinkel.

På grundlag af offentliggjorte tal for års- og generationsfertiliteten vurderes denne, især med henblik på fertilitetsprognoser. Kontaktmand Ole Knudsen.

Befolkning og ressourcer i danske landdistrikter - en undersøgelse af befolkningens størrelse og tæthed i relation til arealanvendelsen. Kontaktmand Henning Mørch.

DEMOGRAFISKE PROSJEKTER VED FORSIKRINGSMATEMATISK LABORATORIUM.

1. En ny beregningsmetode for yrkeslivstabeller.

I dette prosjekt tar en opp til kritisk vurdering de forutsetninger om deltakelse i arbeidsstyrken som tradisjonelle metoder for konstruksjon av yrkeslivstabeller bygger på. Forutsetningene om (1) en en-toppet kurve av yrkesprosenter etter alder og (2) en enkelt inntreden i og uttreden av arbeidsstyrken er særlig urealistiske. Gjennom prosjektet er en kommet frem til en ny beregningsmetode basert på teorien for markovkjeder med kontinuerlig tid. Denne metoden benytter data om bruttobevegelsene ut og inn av arbeidsstyrken istedenfor data om yrkesstatus slik som mer tradisjonelle metoder gjør. Den nye beregningsmåten bygger på færre vilkårlige forutsetninger enn tidligere teknikker gjør, og den gir et mer realistisk innblikk i dynamikken ved yrkesdeltakelse. Siden den kan anvendes på like godt med data for kvinner som for menn, unngår en det vanlige problemet med at ulik metode gjør sammenligning mellom kvinner og menn vanskelig.

En har utviklet metoder til å estimere overgangsintensiteter mellom forskjellige yrkesstatuser som er anvendbare ved enhver rimelig observasjonsperiode. En trenger altså ikke data for tidspunkter med ett års mellomrom, men kan i prinsippet bruke f.eks. månedlige eller kvartalsvise intervju-data. Metoden demonstreres empirisk på data fra de danske beskjeftigelsesundersøkelsene for 1972-74. Resultatene sammenlignes også med tradisjonelle yrkeslivstabeller basert på de samme dataene.

En rapport fra prosjektet ventes å foreligge tidlig i 1975.

2. Analytisk glatting av nasjonale fruktbarhetskurver i Skandinavia.

Det har vist seg at funksjoner som er mye brukt til analytisk glatting av empiriske fruktbarhetskurver (hadwiger-

funksjonen, gammatettheten, etc.), gir en tilpasning til aktuelle kurver på landsnivå i Danmark, Norge og Sverige som ikke er tilfredsstillende for visse formål. Noen studenter ved Forsikringsmatematisk laboratorium og Institut for matematisk statistikk utprøver nå andre funksjoner under veiledning av Jan M. Hoem. Hensikten er å komme frem til en fremgangsmåte som er nyttig ved befolkningsprognoser.

- 40 -

NORGE

HISTORISK DEMOGRAFI 1600 - 1800.

1801-prosjektet.

Midtsommars 1976 vil Historisk institutt i Bergen ha ferdig ei datamaskintilgjengeleg utgåve av folketeljinga for Norge frå 1801. Utgåva vil for kvar enkel person bestå av ei ordrett attgjeving av det manntalsføraren skreiv om denne personen, og i tillegg ein talkode for dei viktigaste variablane. Ein har og programutrusting for enkel rekoding av materialet på basis av originalmaterialet.

Eit første resultat av prosjektet er at Statistisk Sentralbyrå i 1977 vil gje ut eit tabellhefte basert på teljinga.

I den første tida etter at materialet er ferdig vil det berre vera avgrensa tilgjenge til det.

Manntalsprosjektet.

Historisk institutt i Bergen har frå Norges Almenvitenskapelige Forskningsråd fått pengar til punching av dei tre manntala frå 1663-66. Kvart av desse manntala gjev opplysningar om den mannlege befolkningen i dei fleste av prestegjelda i Norge. Ein reknar med å gjennomføra dette arbeidet i 1976 og 1977.

Gjennom prosjektet tek ein sikte på å utarbeida eit best mogeleg bilete av befolkningssamansetjinga i Norge i 1660-åra.

SVERIGE

Avdelningen för Amerikansk historia, Uppsala.

En projektansökan har ingivits till Riksbankens jubileumsfond med begäran om medel till projektet "Familjen i den svenska demografiska och sociala omvandlingen efter 1800". Projektets huvudsyfte är att demografiskt belysa samhällets omvandling under tiden före agrarsamhällets upplösning och under industrialiseringsskedet. Studierna kommer huvudsakligen att inriktas på förändringar i familjens struktur och roller under övergången från det s.k. traditionella till det moderna samhället.

Socialmedicinska institutionen, Huddinge sjukhus.

Vid socialmedicinska institutionen arbetar Anders Ahlbom med projektet "Önskvärd och faktisk sjukvårdskonsumtion i ett storstadsområde".

Statistiska Centralbyrån, Stockholm.

Arne Arvidsson undersöker möjligheterna att utnyttja data från folkräkningen 1970 till en studie av fruktsamhetsutvecklingen under 1960-talet. Bl. a. bör en kalkyl av paritets- och durationsspecifika fruktsamhetstal vara möjlig.

Hans Lundström arbetar med ett projekt om invandrarnas demografi. Projektet avser att belysa invandrarnas demografiska förhållanden, bland annat vad gäller de långsiktiga konsekvenserna av invandrabefolkningens relation till Sveriges befolkning och Sveriges yrkesmässiga beroende av invandrare.

Demografiska forskargruppen i Göteborg.

Vid demografiska forskargruppen har två nya projekt igångsatts:

- 1/ Ekonomiska och sociala faktorerers inverkan på dödligheten
- 2/ Integrerade ekonomiska och demografiska prognoser. Syftet är att utveckla ett interdependent system för balanserad ekonomisk och demografisk utveckling. Modellsystemet skall kunna användas både för regionala och nationella prognoser. Projektet drivs gemensamt med nationalekonomiska institutionen.

5. Nordisk bibliografi.

DANMARK

- Andersen, Otto (1975) Befolkningsdynamik. Københavns Universitets Statistiske Institut (Stencileret udgave)
- Andersen, Otto (1975) Regional Mortality Differences in Denmark Around the Middle of the 19th Century, Statistisk Institut (Stencileret udgave)
- Andersen, Otto (1975) A Malaria Epidemic in Denmark, Statistisk Institut, (Stencileret udgave)
- Andersen, Otto (1974) Befolkningsforhold-værktøj og problemer. Gads Forlag - Serien hist & pist.
- Hansen, Hans Oluf, Manntal 1729 i þremur sýslum (Population Census 1729 in Three Counties), Hagskýrslur Islands II, 59, Statistics of Iceland, Reykjavik (1975).
- Hansen, Hans Oluf, Some Age-Structural Consequences of Mortality Variations in Pre-Transitional Iceland and Sweden. Paper Presented at The International Colloquium of Historical Demography in Montreal, Oct. 8-10, 1975.
- Hoem, Jan M. (1975) "The construction of increment-decrement life tables: A comment on articles by R. Schoen and V. Nelson." Demography 12 (4).
- Hoem, Jan M. (1975) "Fertility and out-migration; Reflections on research approaches in empirical investigations of the association between two demographic phenomena." Arbejdsrapport nr. 1 fra Forsikringsmatematisk laboratorium, Københavns Universitet. 46 pp. Vil bli trykt i "Social and demographic interaction. An interdisciplinary report on social and demographic research." Ballinger Publishing Co., Cambridge, Ma.
- Hoem, Jan M. og Britta Holmbeck (1975) "The demographic interpretation of the basic parameters in Hadwiger fertility graduation." Statistisk tidskrift, i trykken.
- Jeppesen, Jens (1975) "Måling af fertilitet i og uden for ægteskab. En teoretisk studie". Statistisk Institut, Aarhus Universitet.

- Keiding, Niels og Jan M. Hoem (1975) "Stochastic stable population theory with continuous time I." Preprint No. 5/1975 fra Institut for matematisk statistik, Københavns Universitet.
- Knudsen, Ole (1975) "Bestand og tilgang af invalidepensionister. En analyse af de regionale forskelle 1971 - 73. Socialt Tidsskrift 1975: 1 og Statistisk Institut, Aarhus Universitet.
- Matthiesen, P.C. Målings- og terminologiproblemer i fødsels- og abortstatistikken. Ugeskrift for læger. 19 august, 1974 - 136 årgang, nr. 34.
- Mørch, H. Flytninger og afstande - to enkle modeller. Geografisk Orientering 4,5: 400-408, 1974.
- Mørch, H. Umzüge und ihre Entfernungen. Geographische Rundschau, Beiheft 3:44-52, 1975.
- Mørch, H. Infant mortality rates in Italia - geographical patterns and change. Genus 31, 1975 (in press).
- Mørch, H. Befolkning og ressourcer i danske landdistrikter. Symposium: Økologiske og miljømæssige landskabsproblemer 2:52-63, Nordiske Jordbrugsforskeres Forening, Middelfart 26-29 aug. 1974.
- Mørch, H. Population and resources on the minor Danish islands. Geografisk Tidsskrift 74:21-35, 1975.
- Riis, Ole (1975) "Befolkningsstatistiske metoder". Statistisk Institut, Aarhus Universitet.

NORDISK BIBLIOGRAFI - FINLAND

- Auvinen, Riitta: "De l' avenir de la famille et de la politique familiale". Institutet för befolkningsforskning, publikationserie B 37, Helsingfors 1974
- Forsberg, Karl-Erik: "Finlandssvenskarna enligt folkräkningen 1970". Svenska befolkningsförbundets i Finland publikation nr 17
- Fougstedt, Gunnar: "Befolkningsutvecklingen i Finland". Seminarium, Finlands befolkningsfråga 12.10.1974.
"Agronomikunnan rakenne ja sen vastaista kehitystä kuvaava ennuste" (Agronomikårens sammansättning och prognos om dess framtida utveckling". Agronomien yhdistys - Agronomförbundet, publikation nr 80. Forssa 1974
"Effects of Demographic Factors on the Demand for Education in View of Manpower Requirements". Ingår i "Education and Population, Mutual Impacts. Ed. H.V.Muhsam. Ordina Editions, Dolhain 1975.
- Herva, Aslak: "Alueellisten jakaumien sentrometria" (De regionala fördelningarnas centrometri). Socialpolitiska institutionen vid Helsingfors Universitet 1976
- Huhtanen, Pekka: "Muuttajan muotokuva ja sopeutuminen" (Flyttarens porträtt och anpassning). Arbetskraftsministeriet, planeringsavdelningen, stencilerade forskningsrapporter nr 11. Helsingfors 1975.
- Kolari, Risto: "Kuolleisuuden alueellinen jakaantuminen Suomessa 1961-72". (Mortalitetens regionala fördelning i Finland 1961-72). Statistikcentralen, forskningsrapport nr 33. Helsingfors 1975.
- Koskelainen, Osmo - Leppo, Kimmo - Sievers, Kai: "Pohjoissuomalaisten nuorten miesten seksuaalisesta käyttäytymisestä" (Om unga finländskamäns sexuella beteende i norra Finland). Institutet för befolkningsforskning, publikationsserie B 32. Helsingfors 1974.
- Kotiranta, Maija-Liisa: "Aborttipyyynnön sosiaaliset perusteet" (Abortansökningarnas sociala grunder). Institutet för befolkningsforskning, publikationsserie B 39, Helsingfors 1975.
- Kulokari, Hannu: "Experiments on Normative Population Projection: Optimizing the Long-Term Activity Rate". - Yearbook of Population Research in Finland. Vammala 1976

Lallukka, Seppo:

"Huomioita Unkarin väestöpolitiikasta"
(Iakttagelser om befolkningspolitiken i Ungern).
Sosiaalinen aikakauskirja - Social Tidskrift
2/1975

Lehtonen, Kaarina:

"Ruotsinsuomalaisten teollisuustyöntekijöiden
elintaso" (Finländska industriarbetarnas
levnadsnivå i Sverige). Arbetskraftsministeriet,
Emigrationsutredningar nr 9: Helsingfors 1975.

Lindgren, Jarl:

"Kotitaloustyön arvo" (Hemhushållsarbetets värde).
Institutet för befolkningsforskning,
publikationsserie B 35. Helsingfors 1974.
"Väestöpoliittisista tavoitteista, keinoista ja
saavutuksista teollistuneissa maissa -
Famijepolitikens målsättning, medel och resultat
i de industrialiserade länderna". Sosiaalinen
Aikakauskirja - Social Tidskrift 5/1974
"Effects of Prevailing Social Policy and Economic
Policy" Chapter VII. In the Population of Finland.
A World Population Year Monograph C.I.C.R.E.D.
Series. Hämeenlinna 1975.
"Law and Fertility in Finland". In "Law and
Fertility in Europe. A Study of Legislation
Directly or Indirectly Affecting Fertility in
Europe". - Ed. Maurice Kirk, Massimo Livi Bacci
and Egon Szabady. UISSP 1975.
"Suomalaisen syntyvyyden kehityskuva"
(Nativitetens utvecklingsbild i Finland).
Institutet för befolkningsforskning, publikations-
serie B 38. Helsingfors 1975.
"Aspects of the Population Questions in Finland
Social Development Policy". Yearbook of Population
Research in Finland XIV (1975-76). Vammala 1976.
"Fertility Trends in Finland". Yearbook of
Population Research in Finland XIV (1975-76).
Vammala 1976.
"Vuoden 1974 syntyvyyden kasvu"
(Nativitetsutvecklingen 1974). Institutet för
befolkningsforskning, publikationsserie D 2.
Helsingfors 1976.

Majava, Altti:

"Migrations between Finland and Sweden from 1946
to 1974. A Demographic Analysis" (Preliminary
report), Ministry of Labour, Planning Division,
Helsinki 1975.

Ritamies, Marketta - Visuri, Elina: "Suomalaisten perhekoko - sattuma vai suunnitelma" (Famijens storlek in i Finland - slumpmässig eller planenlig). Institutet för befolkningsforskning, publikationsserie D 1. Helsingfors 1976.

Savela, Veikko:

"Lapsen kulutus- ja koulutuskustannukset"
(Barnens konsumtions- och utbildningskostnader).
Arbetskraftsministeriet, Emigrationsutredningar
nr 6. Helsingfors 1974.

Suominen, Leena:

"Perhepolitiikan perustelut Suomessa (Familje-
politikens grunder i Finland). Institutet för
befolkningsforskning, publikationsserie B 36.
Helsingfors 1975.

Valkonen, Tapani:

"Suomen viimeaikainen väestönkehitys ja väestö-
ongelmat" (Den senaste befolkningsutvecklingen
och befolkningsproblemen i Finland). Helsingin
Kauppakorkeakoulu, Sosiologisia tutkimuksia 8/1974,
"Economic Development and Regional Population
redistribution: a comparative study of Finland,
Norway, Sweden and Wisconsin 1900-1970".
Research Group for Comparative Sociology,
University of Helsinki nr 7, 1975
"Elintaso, kaupungistuminen ja alueelliset kuol-
leisuuserot Suomessa, Ruotsissa, Norjassa"
(Levnadsstandarden, urbaniseringen och regionala
skillnader i mortaliteten i Finland, Sverige och
Norge). Sociologiska institutionen vid
Helsingfors Universitet, forskningsrapport nr 204,
1975.
"Suomen alueellisten kuolleisuuserojen syistä"
(Om orsaker till regionala skillnader i
mortaliteten i Finland). Sociologia 5-6, 1975.

UNDER ARBETE

- Forsberg, Karl-Erik: "Befolkningen efter år 1749" i Svenska Österbottens historia, del I. Prognos för den svenskspråkiga befolkningen kommunsvi
- Fougstedt, Gunnar: "En kohörtundersökning av fruktsamhetstrender i Finland".
- Kolari, Risto: Dödlighet, dödorsaker och yrke
- Kulokari, Hannu: Licentiatarbete rörande befolkningsprognosernas metodik
Artikel: Optimizing the Long-Term Activity Rate of a Closed Population, avsedd att framläggas vid den IX världskongressen för matematisk programmering i Budapest i augusti 1976
- Lallukka, Seppo: Licentiatarbete om regionala variationer i nativiteten i Sovjetunionen
- Lehtonen, Kaarina: Den ekonomiska och sociala anpassningen bland återflyttare från Sverige
- Lindgren, Jarl: Inverkan av demografiska, ekonomiska och sociala faktorer på nativitetsutvecklingen i Finland under den demografiska transitionen
- Majava, Altti: Migrations between Finland and Sweden from 1946 to 1975 (Final report)
- Myrskylä, Pekka: Långtidsutvecklingen av den inre och utrikes flyttningsrörelsen samt de flyttandes struktur åren 1971-73

Norge.

1. Ståle Dyrvik og Colin J. O'Neill:
Norges befolkning.
J.W. Cappelens forlag, Oslo 1975.
2. Thomas Robert Malthus:
Om befolkningslova.
Det Norske Samlaget, Oslo 1975.
(Norsk utval av den store klassikar, med innleiing
og kommentar av Ståle Dyrvik)
3. Ståle Dyrvik, Knut Mykland and Jan Oldervoll:
The demographic crises in Norway in the 17th and 18th
centuries: Some data and interpretations.
Department of History, University of Bergen,
Bergen 1975.

Sverige.

- Adler-Karlsson, G. (1974) Harrying and carrying capacity. Stockholm.
- Bolay, K.H. (1974, red.) Svenskarna och deras immigranter: en invandrarantologi. Stockholm.
- Bondestam, L. (1974, red.) Mera folk: en antologi om folkökningens roll i utvecklingen. Uppsala.
- Engström, O. (1974) Migration och segregering i Göteborg 1969-1970. Göteborg.
- Hoem, J.M. & Holmbeck, B. (1975) The Demographic Interpretation of the Basic Parameters in Hadwiger Fertility Graduation. Statistisk tidsskrift 13 (5): 369-375.
- Hofsten, E. (1975 a) Kohortvisa och periodvisa skeenden. Statistisk tidsskrift 13 (2): 108-118.
- Hofsten, E. (1975 b) Demografisk transition och ekonomisk utveckling i Albanien. Statistisk tidsskrift 13 (5): 361-368.
- Hofsten, E. (1975 c) Demografins grunder. Stockholm.
- Hyrenius, H. (1974 a) Demometric techniques applied to animal populations. Göteborg.
- Hyrenius, H. (1974 b) On the use of models as instruments in formulating population policies. Göteborg.
- Kälvemark, A.-S. (1972) Reaktionen mot utvandringen. Emigrationsfrågan i svensk debatt och politik 1901-1904. Uppsala.
- Levi, L. & Andersson, L. (1974) Population, environment and quality of life. Stockholm.
- Liljeström, R. (1974) A Study of Abortion in Sweden, Stockholm.
- Statistiska Centralbyrån (1974) Den inrikes omflyttningen 1968-1973 - storlek, mönster och flyttningsavstånd. Information i prognosfrågor. 1974/9.
- Statistiska Centralbyrån (1975 a) Fruktsamhetens regionala variationer 1968-73. Information i prognosfrågor 1975/2.

- Statistiska Centralbyrån (1975 b) Yrkesförändringar
kohortvis mellan 1960 och 1970. Promemorior från
SCB. 1975/9.
- Widén, L. (1975) Mortality and Causes of Death in Sweden
During the 18th Century. Statistisk tidskrift 13 (2)
93-104.
- Widgren, J. (1974) Europa och invandringsfrågan.
Stockholm.
- Winberg, O. (1975) Folkökning och proletarisering: kring
den sociala strukturomvandlingen på Sveriges landsbygd
under den agrara revolutionen. Göteborg.

6. MEDLEMSFORTEGNELSE

DANMARK

- Andersen, Otto, cand.polit. Statistisk Institut, Studiestræde 6
1455 K.
- Andersen, Knud West, cand. stat. Sundhedsstyrelsen, St.Kongens-
gade 1, 1264 K.
- Anderson, Niels, cand.polit. Københavns Statistiske Kontor,
Nyropsgade 14, 1602 V.
- Barthelsen, Ole, mag.scient.soc. Rebekkavej 22, 2900 Hellerup
- Boserup, Mogens, professor, Rådhusvej 19, 2920 Charlottenlund.
- Bjørner Jette, Romsgade 10, 2100 Ø.
- Brünniche-Olsen, Olga, stud.polit. Røvsinggade 17, 2100 Ø.
- Bræstrup, Agnete, læge, Aurehøjvej 2, 2900 Hellerup.
- Bülow-Hansen, Henrik, cand.stat. Kastrupvej 118, 2300 S.
- Dueholm, Erik, lektor, Sølystparken 22, 2930 Klampenborg.
- Fisker, Kjeld, cand.polit., Københavns Statistiske Kontor,
Nyropsgade 14, 1602 V.
- Gústavsson, Sigurdur, Economic Development Institute,
Raudararstíg 31, Reykjavík, Island.
- Hamtoft, H. cand.polit. Sundhedsstyrelsen, St. Kongensgade 1,
1264 K.
- Hansen, Hanne E. stud.mag. Mosevangen 29, 6400 Svendborg.
- Hansen, Hans Oluf, cand.mag. Statistisk Institut, Studiestræde 6
1455 K.
- Hoem, Britta, Grævlingestien 30, 2880 Bagsværd.
- Hoem, Jan, professor, Grævlingestien 30, 2880 Bagsværd.
- Hoffmeyer, Henrik, overlæge, Statshospitalet i Glostrup
2600 Glostrup.
- Hostrup-Pedersen, Søren, cand.polit. Parkvænget 38, 2920 Char-
lottenlund.
- Hvidt, Kristian, Dr.phil., Esperance Alle 18, 2920 Charlottenlund
- Jensen, Jette, cand.polit. Københavns Statistiske Kontor,
Nyropsgade 14, 1602 V.
- Jensen, Lars, cand. stat. Danmarks Statistik, Sejrosgade 9, 2100 Ø
- Jensen, Arne, professor, Hulsøvang 2, 2960 Rungsted Kyst.
- Jeppesen, Jens, lektor cand.oecon. Statistisk Institut, Aarhus
Universitet, Nørrebrogade 43, 8000 Aarhus C.
- Jensen, Birgitte Liebach, stud.soc. Haraldsgade 100, 2100 Ø.
- Joensen, Høgni Debes, læge, Snebærhaven 84, 2620 Albertslund.
- Kongstad, Per, direktør, Institut for Udviklingsforskning,
V. Voldgade 104, 1552 V.
- Krygell, Peter V., mag.scient.soc. Trenkærvang 4, 3460 Birkerød.
- von Linstow, Hugo, stud.soc. Østerbrogade 117, lejh.125, 2100 Ø.
- Matthiessen, P.C., professor, Statistisk Institut, Studiestræde 6
1455 K.
- Metz, Lone, Hyldebjerg Alle 11, 2720 Vanløse.
- Mogensen, Tinne, stud.polit. Frederikssundsvej 71, 2400 N
- Mosbech, Johs., overlæge, Amtssygehuset, skt. Elisabeth,
Hans Bogbinders Alle, 2300 S.
- Mønsted, Mette, mag.scient.soc. Eckersbergsgade 10, 2100 Ø.
- Mørkeberg, Henrik, mag.scient.soc. Liljevej 22, 2820 Gentofte.
- Mørch, Henning, amanuensis, Geografisk Institut, Haraldsgade 68-70
2100 Ø.
- Nielsen, Lise Drewes, stud.soc. Enghave Plads 2, 1670 V.
- Nordhoek, Johs. A., forskningsleder, Roskilde Universitets-
center, Postbox 260, 4000 Roskilde.

Olafsson, Olafur, Director General of Public Health, Arnarhvoli, Reykjavik, Island.
Ricard-Petersen, kristian, Tårnbæk Hyst Kollegium, Tårnbæk Strandvej 82, 2930 Klampenborg.
Pedersen, J. Bruus, mag.scient.soc. Overgaden oven Vandet 28A 1415 K.
Schmidt, Gert, stud.mag.scient.soc. Birkhøjterrasserne 425 B 3520 Farum.
Simonsen, Bo, cand.polit. Skyttebjerg 51, 2850 Nørum.
Sjalín, B., stud.soc. Danmarks Statistik., Sejrogade 9, 2100 Ø.
Spieker, Finn, cand.polit. Nørrebred 96, 2620 Albertslund.
Spøhr, Hanne, cand.polit. Marsk Stigs Alle 5 A, 2880 Bagsværd.
Stene, Jon, lektor, Statistisk Institut, Studiestræde 6, 1455 K.
Sørensen, Sven, kontorchef, Sundhedsstyrelsen, St.kongensgade 1 1264 K.
Thygesen, Lars, sekretær, Danmarks Statistik, Sejrogade 9, 2100 Ø.
Torpe, Carsten, Danmarks Statistik, Sejrogade 9, 2100 Ø.
Tørring, Poul, Granparken 145, 2800 Lyngby.
Ussing, Jytte, cand.polit., Skovhastup, 4330 Hvalsø.
Wagner, Jens Ludvig, stud.mag.scient.soc., Jagtvej 78 D, 2200 N.
Wedebye, Jørgen, kontorchef, Københavns Statistiske Kontor, Nyropsgade 14, 1602 V.

FINLAND

Blomfelt, Frank, pol.kand. Ålandsvägen 35, Marieham.
Blåfield, Eero, tf.prof. Jyväskylä universitet, Gummeruksenkatu 3 D, 40100 Jyväskylä 10.
Eräpohja, Marja-Riitta, överaktuarie, Statistikcentralen, Lönnrotsgatan 37, 00180 Helsingfors 18.
Forsberg, Karl-Erik, byråchef, Helsingfors stads statistiska byrå, Tölögatan 2, 00260 Helsingfors 26.
Fougstedt, Gunnar, prof., Måsgränd 5F, 00200 Helsingfors 20.
Haavio-Mannila, Elina, prof. Franzensgatan 13, Sosiologiska institutionen, 00500 Helsingfors 50.
Haimi, Olavi, forskare, Finlands Stadsförbund, Riksdagsg.4 00100 Helsingfors 10.
Hietala, Kari, forskare, Arbetskraftsministeriet, Koordineringsgruppen för emigrationsforskning, Nylandsgatan 29 B, 00120 Helsingfors 12.
Hyppölä, Jorma, avdelingschef, Statistikcentralen, Broholmsgatan 12, 00530 Helsingfors 53.
Inkinen, Irja, aktuarie, Statistikcentralen, Risviksvägen 38 Blo 00200 Helsingfors 20.
Jaatinen, Stig, prof., Färjkarlsgränd 8, 00570 Helsingfors 57.
Keinänen, Jussi, stud. Kauhavagränd 2, 00560 Helsingfors 56.
Kolari, Risto, aktuarie, Statistikcentralen, Broholmsgatan 12, 00530 Helsingfors 53.
Korhonen, Anne-Liisa, sekreterare, Utrikesministeriet, Regeringsgatan 17, 00100 Helsingfors 10.
Korpelainen, Aino, överaktuarie, Statistikcentralen, Broholmsgatan 12, 00530 Helsingfors 53.

- Korpi, Kyllikki, agroforst.kand. Socialstyrelsen, Broholmsgatan 18, 00530 Helsingfors 53.
- Kulokari, Hannu, chefsplanerare, Institutionen för databehand (vid H:fors universitet), Tölögatan 11, 00100 Helsingfors 10.
- Kumpusalo, Unto, forskare, kullervontie 24 as 5, 04200 Kervo.
- Koskela, Riitta-Sisko, soc.kand. Päivärintagatan 2 C 67 00250 Helsingfors 25.
- Laaksonen, Aarno, planerare, Social- och hälsovårdsministeriet, Snellmansgatan 4-6, 00170 Helsingfors 17.
- Läaksonen, Seppo, assistent, Helsingfors universitet/statistiska institutionen, Petersgatan 4-6, 00140 Helsingfors 14.
- Lallukka, Seppo, pol.kand. Beckasinvägen 9 B, 00200 Helsingfors 20.
- Lehtonen, Kaarina, fil.kand. Björnkärsvägen 41 B 5, 00720 Helsingfors 72.
- Leppo, Kimmo, med.lic. Social- och hälsovårdsministeriet, Snellmansgatan 4-6, 00170 Helsingfors 17.
- Leskinen, Eslo, assistent, Jyväskylä universitet, Gummeruksenkatu 3 D, 40100 Jyväskylä 10.
- Lind, Jouko, pol.kand. Turun yliopisto, socialpolitiska institutionen, Kaserngatan 6, 20500 Åbo 50.
- Lindgren, Jarl, äldre forskare, Befolkpolitiska institutet, Bulevarden 28, 00120 Helsingfors 12.
- Linnilä, Kimmo, stud, Albertsgatan 16 A 5, 00120 Helsingfors 12.
- Majava, Altti, byråchef, Arbetskraftsministeriet, Forsknings- och planeringsavdelningen, Nylandsgatan 29 B, 00120 Helsingfors 12.
- Markelin, Pasi, överaktuarie, Statistikcentralen, Broholmsgatan 12, 00530 Helsingfors 53.
- Mikkola, Kimmo, aktuarie, Arbetsskyddstyrelsen, Tammerfors.
- Nieminen, Armas, prof. Tikantie 12, 33100 Tammerfors 10.
- Nurminen, Markku, pol.lic. Kajanusgatan 4 A 2, 00250 Helsingfors 25.
- Nieminen, Mauri, fil.kand. Statistikcentralen, Broholmsgatan 12, 00530 Helsingfors 53.
- Notkola, Veijo, Björkbackavägen, 01230 Vanda 23.
- Oinonen Kaija, fil.kand. Taitoniekantie 9 N 702, 40740 Jyväskylä 74.
- Ojala, Veijo, Stenholmsvägen 4 B 20, 00960 Helsingfors 96.
- Partanen, Timo, fil.kand. Gruvstavägen 6 B 32, 01610 Vanda 61.
- Pentti, Pirjo, planerare, Pajamaenkatu 3 B, 48600 Karhula.
- Pentinmäki, Erkki, byråchef, Statistikcentralen, 00530 Helsingfors 53.
- Penttinen, Antti, assistent, Jyväskylä universitet, Statistiska institutionen, Gummeruksenkatu 3 D, 40100 Jyväskylä 10.
- Piepponen Paavo, bitr.prof. Puistokatu 20, 70100 Kuopio 10.
- Pietilä, Pertti, aktuarie, Statistikcentralen, Broholmsgatan 12, 00530 Helsingfors 53.
- Polus, Eero, forskare, Statistikbyrån, Arbetskraftsministeriet, Nylandsgatan 29 a, 00120 Helsingfors 12.
- Pulkkinen, Aimo, tf.chef, Befolkningspolitiska institutionen, Bulevarden 28, 00120 Helsingfors 12.
- Purola, Tapani, planeringschef, Tallbusket 5 E, 02100 Hagalund.
- Puumalainen, Pirjo, assistent, Handelshögskolan/sociologiska institutionen, Rådstuvugatan 31, Vasa.
- Puustelli, Markku, assistent, Handelshögskolan, Runebergsgatan 14-16, 00100 Helsingfors 10.
- Ritamies, Marketta, yngre forskare, Befolkningspolitiska institutionen, Bulevarden 28, 00120 Helsingfors 12.

Rintamäki, Matti, planeringschef, Statistikcentralen, Broholmsgatan 12, 00530 Helsingfors 53.
Salo, Mikko A., pol.kand. Turun yliopisto/socialpolitiska institutionen, Kaserngatan 6, 20500 Åbo 50.
Saretsalo, Lauri, prof, Jyväskylän universitet., Statistiska institutionen, Gummeruksenkatu 3 D, 40100 Jyväskylä 10.
Savela, Veikko, forskare, Statsrådets kansli, Planeringsavdelningen, Parkgatan 16 A, 00140 Helsingfors 14.
Saxén, Åke, överaktuarie, Helsingfors stads statistiska byrå, Andra linjen 4, 00530 Helsingfors 53.
Sauli, Hannele, aktuarie, Arkadiagatan 14 B 34, 00100 Helsingfors 10.
Selkäinaho, Kalevi, assistent, Jyväskylän universitet, Statistiska institutionen, Gummeruksenkatu 3 D, 40100 Jyväskylä 10.
Sievers, Kai, prof. Nystadsgatan 8, 00100 Helsingfors 10.
Simpura, Jussi, Runebergsgatan 66 C 41, 00100 Helsingfors 10.
Soininen, Heli, aktuarie, Statistikcentralen, Broholmsgatan 12, 00530 Helsingfors 53.
Strengell, Göran, byråchef, Statistikcentralen, Broholmsgatan 12, 00530 Helsingfors 53.
Strømmer, Aarno, avdelningschef, Abelsgatan 10 D 22, 02230 Matinkylä.
Sukselainen, V.J., prof. Päivätärstigen 2, 02100 Hagalund.
Suomalainen, Jouko, aktuarie, Statistikcentralen, Broholmsgatan 12, 00530 Helsingfors 53.
Tauriainen, Juhani, bitr.prof. Franzensgatan 13, Sociologiska institutionen, 00500 Helsingfors 50.
Tavalla, Pekka, Rödbergsgatan 20 A 13, 00150 Helsingfors 15.
Torkko-Laaksonen, Maija, fil.kand. Institutionen för databehand (vid universitet i Helsingfors) Tölögatan 11, 00100 Helsingfors 10.
Wiman, Ronald, pol.lic. Etla, kalevagatan 3 B, 00100 Helsingfors 10.
Visuri, Elina, sektionschef, Rönnstigen 3, 02100 Esbo 10.
Valkonen, Tapani, prof. Forskningsgruppen för jämförande sociologi, Mariegatan 10 A 13, 00170 Helsingfors 17.
Åstrøm, Sven-Erik, prof, kaptensgatan 1 C, 00140 Helsingfors 14.

NORGE

Andersen, Harald T., dosent, Nordisk Husholdningshøgskoles ernæringslinje, Postboks 1046, Blindern Oslo 3.
Backer, Julie E., byråsjef, Ullevålsvn. 113, Oslo 4.
Berge, Erling, konsulent, Statistisk Sentralbyrå, Oslo-dep. Oslo 1.
Bergh, Harald, konsulent Kommunaldepartementet, Distriktsutbyggingsavdelingen, Oslo-Dep. Oslo 1.
Beverfeldt, Eva, Nasjonalforeningen for folkehelsen, Inkognitogt. 1, Oslo 2.
Bjerkedal, Tor, professor dr.med. Universitetet i Bergen, Institutt for Hygiene og Sosialmedisin, MFH-bygget, Haukeland sykehus, 5000 Bergen.
Bjerve, Petter Jakob, direktør, Statistisk Sentralbyrå, Oslo-dep. Oslo 1.
Bog, Paal, avdelingsdirektør, Direktoratet for norsk utviklingshjelp, Oslo-Dep. Oslo 1.
Borge, Thorleif, aktuar, Norske Folk, Ruseløkkvn. 26, Oslo 2.

- Breie, Terje Schult, konsulent Statistisk Sentralbyrå, Oslo-Dep., Oslo 1.
- Brox, Ottar, professor, Universitetet i Tromsø, 9000 Tromsø.
- Brunborg, Helge, cand.oecon., Statistisk Sentralbyrå, Oslo-dep., Oslo 1.
- Brækhus, Kjeld, universitetslektor, Geografisk Institutt, Postboks 1042, Blindern, Oslo 3.
- Christophersen, Nils, universitetslektor, Fysisk institutt, Universitetet i Oslo, Blindern, Oslo 3.
- Dahl, Eilif, professor, Botanisk institutt, Norges Landbruks-høgskole, 1432 Ås-NLH
- Dolven, Arne S., byråsjef, Stubberudveien 3, 2010 Strømmen.
- Drake, Michael, professor, The Open University, 38 Belgrave Square, London SW 1, England.
- Dyrvik, Ståle, cand.philol. Historisk Institutt, Boks 23, 5014 Bergen - Univ.
- Eide, Kjell, ekspedisjonssjef, Kirke- og Undervisningsdepartementet, Oslo-Dep., Oslo 1.
- Eide, Wenche Barth, universitetslektor, Ernæringslinjen, Postboks 1046, Blindern, Oslo 3.
- Elster, Jon, dosent, Historisk institutt, Universitetet i Oslo, Blindern, Oslo 3.
- Frydenberg, Bernt, underdirektør, kommunaldepartementet, Oslo-Dep., Oslo 1.
- Fonnes, Ivar, EDB-konsulent, Postboks 1102, Blindern, Oslo 3.
- Føreland, Gunnar, cand.psychol., Postboks 8142, Oslo-Dep. Oslo 1.
- Gilje, Eivind, aktuar, 1 A Lansdown Walk, London W 11, England.
- Grünfeld, Berthold, førsteamanuensis, Institutt for socialmedisin, Rikshospitalet, Oslo 1.
- Gustavsen, Øyvind, ekspedisjonssjef, Miljøverndepartementet, Oslo-Dep., Oslo 1.
- Haldorsen, Tor, cand.real. Statistisk Sentralbyrå, Oslo-Dep. Oslo 1.
- Hansen, Jens Chr. professor, Geografisk institutt, Norges handels-høgskole, 5000 Bergen.
- Heli, Hans, dosent, Sosialøkonomisk institutt, Postboks 1095, Blindern, Oslo 3.
- Helvig, Magne, professor, Geografisk institutt, Norges Handels-høgskole, 5000 Bergen.
- Herstad, John, dosent, institutt for samfunnsvitenskap, Universitetet i Tromsø, 9000 Tromsø.
- Hofstad, Svein, underdirektør, Miljøverndepartementet, Distriktsplanavdelingen, Oslo-Dep. Oslo 1.
- Juhasz, Lajos, statsarkivar, Prof. Dahls gt. 18, Oslo 3.
- Knudsen, Arne, direktør, De norske livsforsikringsselskapers statistiske kontor, Ruseløkkvn. 14, Oslo 2.
- Langholm, Sivert, dosent, Historisk institutt, Universitetet i Oslo, Blindern, Oslo 3.
- Larsen, Øyvind, dosent, Seksjonen for medisinsk historie, Universitetet i Oslo, Karl Johans gt. 47, Oslo 1.
- Lettenstrøm, Gerd S., byråsjef, Statistisk Sentralbyrå, Oslo-Dep. Oslo 1.
- Ljones, Olav, konsulent, Statistisk Sentralbyrå, Oslo-Dep. Oslo 1.
- Lossius, Kristin, stud.med., 1712 Valaskjold.

- Magnus, Knut, dr.philos., Kreftregisteret, Montebello, Oslo 3.
Magnussen, Olav, lic.phil., Rogaland distriktshøgskole, Eiganesvn. 32, 4000 Stavanger.
Moe, John Ingar, byråsjef, Kommunaldepartementet, Boligavdelingen, Oslo-Dep., Oslo 1.
Moe, Thorvald, underdirektør, Finansdepartementet, Oslo-Dep., Oslo 1.
Mykland, Knut, professor, Historisk institutt, Universitetet i Bergen, 5000 Bergen.
Myklebost, Hallstein, professor, Geografisk institutt, Postboks 1042, Blindern, Oslo 3.
Mønnesland, Jan, konsulent, Statistisk Sentralbyrå, Oslo-Dep., Oslo 1.
Nissen-Meyer, Sven, professor, Universitetet i Bergen, Matematisk institutt, Allegt. 34, 5000 Bergen.
Nordbotten, Svein, professor, Sosiologisk institutt, Christies gt. 15-19, 5014 Bergen U.
Norderhaug, Ann, fil.kand. "Ekely", Kjønnrød, 3140 Borgheim.
Oldervoll, Jan, vit.ass., Historisk institutt, Universitet i Bergen, 5014 Bergen-Univ.
O'Neill, Colin J., Departmeny of sociology, University of Waikato, Hamilton, New Zealand.
Overrein, Per, konsulent, Finansdepartementet, Oslo-Dep., Oslo 1.
Pedersen, Einar, overlege, kreftregisteret, Montebello, Oslo 3.
Ramsøy, Natalie Rogoff, direktør, INAS Boks 1100, Blindern Oslo 3.
Rideng, Arne, cand.real. Statistisk Sentralbyrå, Oslo-Dep., Oslo 1.
Rokkones, Ola, direktør, Norges Familieråd, Postboks 8276, Hammersborg, Oslo 1.
Sandal, Jan, byråsjef, Miljøverndepartementet, Oslo-Dep. Oslo 1.
Schweder, Tore, universitetslektor, Institut for matematiske realfag, Universitetet i Tromsø, N 9001 Tromsø.
Seip, Jens L., eksp.sjef. Boligavdelingen, Kommunaldepartementet, Oslo-Dep., Oslo 1.
Sejersted, Francis, professor, Historisk institutt, Universitetet i Oslo, Blindern, Oslo 3.
Semmingsen, Ingrid, professor, konsul Schjelderupsvei 10, Oslo 2.
Serck-Hanssen, Jan, professor, Sosialøkonomisk institutt, Postboks 1095, Blindern, Oslo 3.
Sevaldson, Per, forsker, Statistisk Sentralbyrå, Oslo-Dep. Oslo 1.
Skanche, Gisle, underdirektør, Statistisk Sentralbyrå, Oslo-Dep., Oslo 1.
Skaug, Helge, byråsjef, Statistisk Sentralbyrå, Oslo-Dep. Oslo 1.
Skirbekk, Sigurd, førsteamanuensis, Institutt for sosiologi, Blindern, Oslo 3.
Skiri, Halvard, konsulent, Statistisk Sentralbyrå, Oslo-Dep. Oslo 1.
Sogner, Sølvi, cand.philol., Ørneveien 64, 1340 Bekkestua.
Strøm, Axel, professor, Universitetet i Oslo, Institutt for Sosialmedisin, Rikshospitalet, Oslo 1.
Svindland, Aud Blegen, overlege, Helsedirektoratet, Oslo-Dep. Oslo 1.

Sørensen, Knut, Ø., konsulent, Statistisk Sentralbyrå, Oslo-Dep., Oslo 1.
Sørhe, Kjeht, konsulent, Statistisk Sentralbyrå, Oslo-Dep., Oslo 1.
Thonstad, Tore, professor, Sosialøkonomisk institutt, Blindern, Oslo 3.
Thomesen, Inge, cand.sociol., Nadderudvn. 156, 1343 Eiksmarka.
Tønnesen, Bjørn Lied, aktuar, 5815 Solvorn.
Valheim, Ragnvald, kommunaldepartementet, Oslo-Dep., Oslo 1.
Vannebo, Olav, cand.oecon., Statistisk Sentralbyrå, Oslo-Dep. Oslo 1.
Vogt, Johan, professor, Vakåsvn. 24, 1364 Hvalstad.
Walløe, Lars, dosent, Fysisk institutt, Blindern, Oslo 3.
Wedervang, Frøystein, professor, Norges Handelshøyskole, 5000 Bergen.
Østby, Lars, cand.real. Geografisk institut, Boks 1042, Blindern, Oslo 3.
Øvrebø, Egil, statsarkivar, Ulsmågvn. 11 D, 5050 Nesttun.
Øyen, Ørjar, professor, Sosiologisk institutt, Christies gt. 15-19, 5014 Bergen U.
Aalen, Odd, cand.real., departement of Statistics, University of California, Berkeley, Cal. 94720 U S A.
Ås, Dagfinn, mag.art., Norges Byggforskningsinstitutt, Postboks 322, Blindern, Oslo 3.
Christian Michelsens institutt, Gamle Kalvedals vei 12, 5000 Bergen.

SVERIGE

Ahlbom, Anders, Taggsvampsvagen 29, 14146 Huddinge.
Allander, Erik, socialmedicin, Strömkarlsvagen 49, 16138 Bromma.
Anderson, Britt-Marie, Edsväg 8, 141 46 Huddinge.
Arvidsson, Arne, Högbylväg 141, 175 46 Järfälla.
Asztély, Eva, Holmåkraväg 14 G, 437 00 Lindome.
Bernhardt, Eva, Kirknagatan 44, 162 25 Vällingby.
Bolander, Anne-Marie, Statistiska Centralbyrån, Fack, 102 50 Stockholm.
Bondestam, Lars, Bondegatan 16, 416 65 Göteborg.
Bryding, Göran, Statistiska institutionen, Box 2300, 750 02 Uppsala.
Bylund, Erik, Kulturgeografiska institutionen, 905 90 Umeå.
Carlsson, Gösta, Brotsförebyggande rådet, Tegnergatan 23, 111 40 Stockholm.
Carlsson, Margareta, Nybacka, P 1.4627, 655 90 Karlstad.
Diamand, Halina, Demografiska institutionen, Viktoriagat 13, 411 25 Göteborg.
Egerö, Bertil, Siliansvagen 83, 121 70 Johanneshov.
Eidensten, Ira, Raketväg 1, 170 23 Barkarby.
Ek, Christina, Olivedalsgat 4, 413 10 Göteborg.
Eriksson, Ingrid, Malma Stensväg 2, 752 45 Uppsala.
Erman, Kim, Viktoriagat 20, 411 25 Göteborg.
Faxér, Hans, Eskilstuna kommun, Adm. kont planeringsgrupp, Fack, 631 83 Eskilstuna.
Formö, Svante, Stockholms Statistiska Kontor, Fack, 103 10 Stockholm 2.

Friberg, Inga, Wallingat 35, 111 24 Stockholm.
Friberg, Nils, Stockholms universitet, Observatoriegat 2 A,
113 29 Stockholm.
af Geijerstam, Gunnar, Sveavägen 5, 182 62 Djursholm.
Helmfrid, Staffan, Björkhagsväg 40, 186 00 Vallentur.
Hofsten, Erland, Statistiska Centralbyrån, Fack, 102 50 Stockholm.
Holmberg, Ingvar, Demografiska institutionen, Viktoriagat 13,
411 25 Göteborg.
Holmberg, Per, Per Hörbergs väg 7, 161 55 Bromma.
Hyrenius, Hannes, Demografiska institutionen, Viktoriagat 13,
411 25 Göteborg.
Hägerstrand, Torsten, Box 716, 22027 Lund.
Inghe, Gunnar, Rastväg 11, 161 51 Bromma.
Jakobsson, Arne, Stadshuset, Drottninggat 7, 252 21 Helsingborg.
Jiveskog, Lars-Olov, Storskogsväg 41, 150 24 Rönninge.
Johansson, Leif, Demografiska institutionen, Viktoriagat 13,
411 25 Göteborg.
Johansson, Lena, Fack, 104 05, Stockholm 50.
Kant, Edgar, Spolegat 8 B, 222 20 Lund.
Karlberg, Birgitta, Fyrveckarbacken 40 2tr, 112 60 Stockholm.
Kälvemark, Ann-Sofie, Torbjörnsgat 12, 753 35 Uppsala.
Larsson, Tage, Karlbergsväg 44, 113 34 Stockholm.
Lindal, Sten, Lilleboväg 46, 191 44 Sollentuna.
Loman, Jan-Olof, Silversmedplan 26, 162 26 Vällingby.
Lublin, Folke, Torsten Levenstams väg, 123 85 Farsta.
Lundberg, Anders, Prångatan 2, S 42174 V Frölunda.
Lundström, Hans, Ljuskärrsväg 44, 133 00 Saltsjöbaden.
Lönn, Sven-Gunnar, Mastermansgatan 4, 603 65 Norrköping.
Malker, Birgitta, Getingväg 37, 184 00 Åkersberga.
Malker, Hans, Getingväg 37, 184 00 Åkersberga.
Malmquist, Sten, Statistiska institutionen, Box 6701,
113 85 Stockholm.
Marksjö, Bertil, Stockholms statistiska kontor, Fack,
103 10 Stockholm.
Matthiesen, Ann-Sofi, Docentbacken 13 6tr, 104 05 Stockholm.
Myrdal, Alva, Center for the Study of Democratic Institutions
Box 4068, Santa Barbara, California 93103, U S A.
Myrdal, Gunnar, Center for the Study of Democratic Institutions
Box 4068, Santa Barbara, California 93103, U S A.
Nilsson, Bengt, Serenadgatan 24, 14tr, S 21472, Malmö.
Nilsson, Åke, Statistiska Centralbyrån, I/BE, Box 902,
701 22 Örebro.
Norberg, Anders, Avf. för Amerikansk Historia, Sct. Johannes-
gatan 21, Uppsala Universitet, 175235 Uppsala.
Nordlund, Agnete, Sociologiska institutionen, Drottninggat 1,
752 20 Uppsala.
Nordström, Olof, Geografiska institutionen, Sölvegat 13,
223 62 Lund.
Olin, Ulla, 230 Jay St. Apt. 8-C, Brooklyn, N.Y. 11201, USA,
Olofsson, Agneta Pernu, Kolbäcksgränd 22, 121 64 Johanneshov.
Olofsson, Rolf, Kolbäcksgränd 22, 121 64 Johanneshov.

Peterson, Bo, Knäckepilsgat. 8, 212 31 Malmö.
Quensel, Carl-Erik, Statistiska institutionen, Getingeväg 8,
222 41 Lund.
Quist, Jan, Demografiska institutionen, Viktoriagat 13,
411 25 Göteborg.
Sedelius, Gösta, Skärvallsgatan 7, 421 79 V Frölunda.
Sjögren, Carl-Göran, Riksförsäkringsverket, Adolf Fredriks
Kyrkogata 8, 111 37 Stockholm.
Stenek, Monica, Ekuddsväg 2, 131 00 Nacka.
Stenström, Olle, Torkels väg 4, 444 00 Stenungsund.
Sundin, Nils, Socialstyrelsen, 105 30 Stockholm.
Sundvall, Agneta, Sekreterarbacken 46, 122 36 Enskede.
Svanfeldt, Göran, Oxelgat 9 B, 753 24 Uppsala.
Svensson, Göran, Metargat 13, 116 66 Stockholm.
Trost, Jan, Sociologiska institutionen, Drottninggat 1,
752 20 Uppsala.
Tryggveson, Rune, Statistiska Centralbyrån, Fack, 102 50
Stockholm.
Widén, Lars, Mjölkebo, 190 70 Fjärdhundra.
Wiman, Elisabeth, Bofinksväg 2 D, 902 37 Umeå.
Wold, Herman, kyrkogårdsgatan 19, 752 35 Uppsala.
Wählin, Lars, Holmingegränd 43, 163 61 Spånga.